

De Landeigenaar

Driemaandelijks ledenblad van Landelijk Vlaanderen – maart / april / mei 2024

in Vlaanderen

102

Dossier: Energiemaatregelen voor historische panden

Interview met
Hilde Eggermont
Boscompensatie

Word NU lid van Landelijk Vlaanderen!
www.landelijk.vlaanderen

Landelijk Vlaanderen

Voor duurzame landbouw

Laten we samen meerwaarde creëren op uw landbouwgronden
+32 (0) 10 232 904

AGRILAND
Pasteurlaan 23
1300 Waver
Volg ons op

**Schade voorkomen kunnen we niet,
maar verzekeren kunnen we als de beste!**

Verzeker bosbrand, storm, ijzel- en sneeuwdruk

BFAO
Onderlinge Bossen Verzekering

**Beste voorwaarden
Laagste premies
Uniek in België**

Info & Offerte
www.bossenverzekering.be
info@finepolis.be – Tel 0470/24.76.36

Finepolis ECOASSUR **Je Makelaar**
Je beste Verzekering

BE0444.091.635 – Finepolis bv – Valkeniersdreef 5/23 3140 Keerbergen

” Interview met Hilde Eggermont, administrateur-generaal van het INBO

16

” Jeugdgroepen op zoek naar kampeerterrein

35

Redactieteam

Guido Mulier
Voorzitter Landelijk Vlaanderen

Valérie Vandenabeele
Directeur Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Alec van Havre
Bestuurder Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Kobe Vermeersch
Adviseur Bosbeleid
Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Stephanie Van Meenen
Secretariaat & Marketing
Landelijk Vlaanderen & Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Landelijk Vlaanderen vzw is lid van de Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij

Landelijk Vlaanderen vzw is lid van de European Landowners Organization

Landelijk Vlaanderen vzw en Historische Woonsteden vzw zijn stichtend lid van Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed

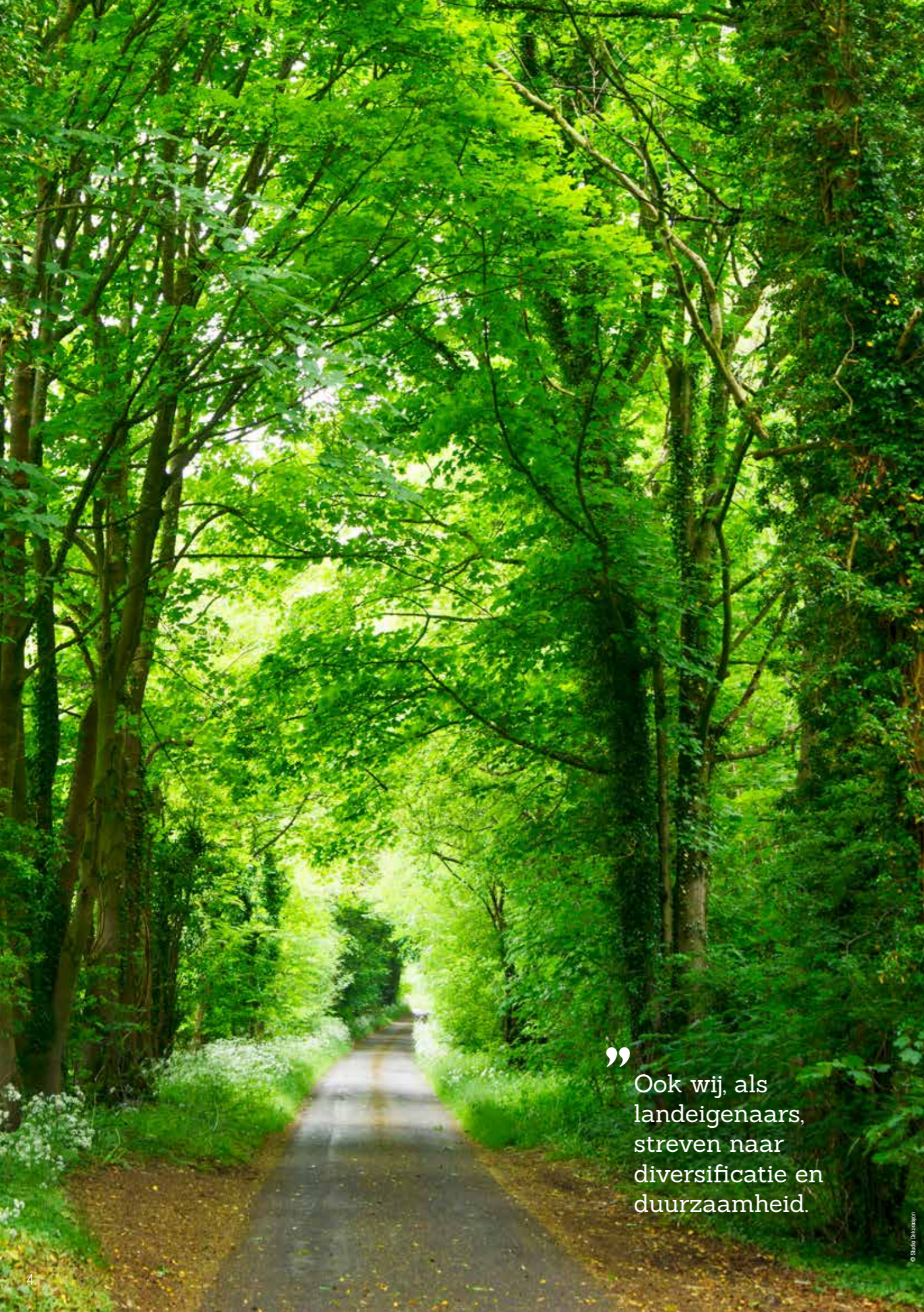
Landelijk Vlaanderen vzw en de Koepel der Bosgroepen vzw zijn stichtend lid van Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos

Inhoudsopgave

- 5 Woord van de voorzitter
- 6 Uit de Wetstraat
- 8 From Brussels, with love
- 10 Boscompensatie en de bosbehoudsbijdrage
- 12 Save the date – Ledendag Landelijk Vlaanderen
- 13 Branden als beheermaatregel
- 16 Interview met Hilde Eggermont, administrateur-generaal van het INBO
- 19 Landgoed in de kijker
- 24 Erfgoedpanden en energiemaatregelen: Een delicate balans tussen behoud en duurzaamheid
- 27 Over de lork
- 32 Leifruit op kasteeldomeinen en landhuizen, een rijke geschiedenis met een mooie toekomst
- 35 Jeugdgroepen op zoek naar kampeerterrein
- 38 Hout-energie: Een goedkope en milieuvriendelijke keuze?
- 42 Soort in de kijker
- 44 Kleine landschapselementen onder de loep
- 46 Nieuwsflash

Colofon

De Landeigenaar in Vlaanderen is een uitgave van Landelijk Vlaanderen vzw
Trierstraat 67 - 1040 Brussel - Tel. 02 217 27 40
info@landelijk.vlaanderen - www.landelijk.vlaanderen
Hoofdredacteur en verantwoordelijke uitgever:
Jurgen Tack, jurgen.tack@landelijk.vlaanderen
Realisatie en eindredactie: Valérie Vandenabeele, redactie@landelijk.vlaanderen
Vormgeving: Femke Vanhellemont
Advertenties: redactie@landelijk.vlaanderen
© Landelijk Vlaanderen vzw
 www.facebook.com/landelijkvlaanderen
 twitter.com/LandelijkVia

” Ook wij, als landeigenaars, streven naar diversificatie en duurzaamheid.

© Studio DeKraegen

Voorwoord

Guido Mulier,
voorzitter

Woord van de voorzitter

Beste leden,

Als we samen terugkijken op de recente gebeurtenissen, is het duidelijk dat onze landbouwsector en het plattelandsleven voor grote uitdagingen staan. Bij het schrijven van dit voorwoord is het stikstofdecreet opnieuw goedgekeurd door het parlement. U zag ongetwijfeld ook overal omgekeerde gemeenteborden verschijnen en heeft misschien ook in de files gestaan door protestacties van onze landbouwers. In heel Europa komen boeren op straat om te protesteren voor rechtszekerheid van hun voortbestaan.

De discrepantie in de stikstofreductie tussen industrie en landbouw ligt zwaar op de maag, evenals de lage vergoedingen voor voedsel. De landbouw is een voorbeeld van hoe het louter steunen op subsidies ondraaglijk wordt. De subsidies zijn bedoeld om voedselzekerheid te bieden en voedsel betaalbaar te maken, maar ze hebben ook geleid tot een ongewenste afhankelijkheid.

Landbouwers zijn voor een groot deel van hun inkomen afhankelijk van subsidies, wat resulteert in minimale winstmarges ten opzichte van de verkoopprijs. Dit dwingt ons tot het besef dat diversificatie van inkomsten noodzakelijk is om onze gronden over de generaties heen te behouden. We zien een gelijkenis bij natuur en biodiversiteit.

Natuur moet niet alleen worden beschermd, maar ook worden vermarkt om ze te verzekeren op lange termijn. Bij Landelijk Vlaanderen streven we ernaar om dit te realiseren zonder afbreuk te doen aan onze natuurwaarden.

Ook wij, als landeigenaars, streven naar diversificatie en duurzaamheid. We willen u inspireren en helpen om de weg naar landelijk ondernemen te verbeteren. Dagelijks gaan we hierover in gesprek met diverse partners: administraties, ondernemingen, verenigingen, onderzoekers, universiteiten... Samen zoeken we naar nieuwe wegen.

Heeft u zelf ideeën of een goed voorbeeld dat u wilt delen? Of zoekt u juist steun om een landelijk businessmodel uit te werken? Aarzel dan niet om contact op te nemen met ons team.

Laten we samen streven naar een veerkrachtige landbouwsector en een bloeiend plattelandsleven.

Met landelijke groet,

Guido Mulier
voorzitter

Uit de Wetstraat

Auteur: Valérie Vandenabeele

”

Private eigenaars moeten de mogelijkheden krijgen om te investeren in hun gronden en die te beheren met het oog op de toekomst.

Schrijf je hier in voor onze nieuwsbrief

Ronde van Vlaanderen

In de vorige Landeigenaar stelden we u ons memorandum voor ter gelegenheid van de verkiezingen komende zomer. Landelijk Vlaanderen werd intussen uitgenodigd bij alle Vlaamse partijen en mocht positieve reacties ontvangen op de inhoud van het memorandum. Dat private eigenaars een belangrijke rol spelen in het buitengebied ziet men in, ook dat het een verhaal van geven en nemen is. Private eigenaars moeten de mogelijkheden krijgen om te investeren in hun gronden en die te beheren met het oog op de toekomst, hún toekomst die verweven is met de veranderingen in maatschappij, klimaat, innovaties enz.

Boscompensatie: Belastingimplicaties voor verschillende entiteiten

Boscompensatie is een cruciaal aspect van bosbeheer en natuurbescherming, waarbij de impact op belastingverplichtingen afhangt van de aard van de entiteit die de vergoeding ontvangt. Of het nu gaat om een individu, een vennootschap of een vereniging zonder winstoogmerk (vzw), de fiscale behandeling varieert aanzienlijk en heeft verschillende implicaties voor de boekhouding en belastingaangifte. Laten we de belastingimplicaties voor elk type entiteit nader bekijken.

Indien een vergoeding voor boscompensatie wordt ontvangen door een particulier in het kader van privévermogensbeheer, is deze vergoeding niet belastbaar. Het wordt beschouwd als een onderdeel van normale verrichtingen van beheer van privévermogen, zoals vastgelegd in artikel 90,1° van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen. Dergelijke inkomsten vallen buiten het toepassingsgebied van de inkomstenbelasting, aangezien ze worden beschouwd als een compensatie voor de minwaarde die ontstaat door de bebossing van een eigendom. De waardevermindering van de landbouwgrond kan de vergoeding zelfs overstijgen, waardoor er geen sprake is van belastbaar inkomen.

” Voor een vennootschap geldt de regel dat alle ontvangen vergoedingen in principe als opbrengsten worden beschouwd.

Voor een vennootschap geldt de regel dat alle ontvangen vergoedingen in principe als opbrengsten worden beschouwd. Echter, wanneer

een vennootschap landbouwgrond aanbiedt als boscompensatie, kan de verandering van bestemming leiden tot een waardevermindering van de grond. Deze waardevermindering is fiscaal aftrekbaar en kan van invloed zijn op de boekwaarde van de grond. Indien de grond recent is verworven, kan de waardevermindering substantieel zijn en zelfs gelijk zijn aan of hoger zijn dan de compensatievergoeding.

” Voor een vzw wordt de vergoeding voor boscompensatie niet beschouwd als belastbaar inkomen, maar eerder als een opbrengst voor boekhoudkundige doeleinden.

Voor een vzw wordt de vergoeding voor boscompensatie niet beschouwd als belastbaar inkomen, maar eerder als een opbrengst voor boekhoudkundige doeleinden. Hoewel deze vergoeding niet fiscaal aftrekbaar is voor een vzw, wordt het toch aanbevolen om een waardevermindering te boeken om een nauwkeurig beeld te geven van de financiële toestand van de organisatie.

De belastingimplicaties van boscompensatie variëren dus afhankelijk van de aard van de entiteit die de vergoeding ontvangt. Voor individuen in het kader van privévermogensbeheer is de vergoeding niet belastbaar, terwijl vennootschappen de ontvangen vergoedingen als opbrengsten moeten beschouwen met mogelijke fiscale aftrekbaarheid van waardevermindering van de grond. Voor vzw's is de vergoeding geen belastbaar inkomen, maar wordt het wel aanbevolen om een waardevermindering te boeken voor een nauwkeurige boekhoudkundige weergave. Het begrip van deze belastingimplicaties is essentieel voor een effectief beheer van boscompensatie en een nauwkeurige financiële rapportage voor alle betrokken partijen.

Events

Graag geef ik nog even mee dat Landelijk Vlaanderen haar events steeds vaker via de digitale nieuwsbrief zal aankondigen. Zo kunnen we sneller inspelen op actualiteit en opportuniteiten. Afgelopen maand hebben zo ook een studie-avond rond het nieuwe Vlaamse pachtdecreet georganiseerd en binnenkort volgt een ledenwandeling. Later op het jaar zullen we ook een studiedag organiseren over de nieuwe uitzonderingen op de EPC-labelling van historische gebouwen. Stip zeker ook 24 mei aan in de agenda, want dan houden we een levendig debat op onze ledendag.

Landelijk VASTGOED ANDERS BEKEND

landelijk wonen

bouwkundig erfgoed

agrarisch vastgoed

Tel 0474/040 111 • info@vanhovevastgoed.be • www.vanhovevastgoed.be

Farm to Street

Auteur: Jurgen Tack, European Landowners' Organization

Nooit eerder hebben landbouwers het nieuws zo beheerst als in de afgelopen maanden. In geheel Europa komen landbouwers op straat: te weinig inkomsten, te veel regelgeving, geen toekomst.... Het is het resultaat van de soms ingrijpende maatregelen die Europees en nationaal genomen worden om de opwarming van het klimaat en het verlies aan biodiversiteit tegen te gaan. Onder het mom van hoogdringendheid werd daarbij het overlegmodel dat we in de laatste 20 jaar hebben opgezet geheel of gedeeltelijk overboord gegooid.

De huidige Europese Commissie had de ambitie om wereldleider te worden op vlak van duurzaamheid. Het resulteerde in een nooit geziene lawine van nieuwe en wijzigende regelgeving. Heel veel van die regelgeving had een directe impact op landbouwers. De snelheid waarmee regels wijzigen staat in schril contrast met de termijn van investeringen in de landbouw. Als de regelgeving maandelijks wijzigt maar de investeringstermijn is 30 jaar dan is een conflict in de maak.

Tijdens en na de tweede wereldoorlog waren onze landbouwers helden, vandaag worden ze in het beste geval als ecologische terroristen gezien. De vraag voor een meer duurzame landbouw leeft nochtans ook binnen de landbouwsector. Landbouwers nemen reeds heel wat maatregelen maar de hoogdringendheid maakt dat de evaluatie van deze maatregelen reeds wordt uitgevoerd vooraleer de maatregelen degelijk konden worden geïmplementeerd.

” De vraag voor een meer duurzame landbouw leeft nochtans ook binnen de landbouwsector.

Vorige week zat ik samen met EU Commissaris Wojciechowski, verantwoordelijk voor landbouw. Ik confronteerde hem met de bijna maandelijks wijzigingen in regelgeving en vroeg hem wat het effect zou zijn mochten we aan hetzelfde tempo verkeersregels wijzigen. Verder dan begrip tonen voor de situatie kwam hij niet. Met Europese verkiezingen in het verschiet kan de Europese Commissie geen echte initiatieven meer nemen.

In Vlaanderen werd op zeker ogenblik de Antwerpse haven afgesloten door protesterende landbouwers. Burgemeester De Wever greep in en sommeerde Minister Demir om in overleg te gaan. Het kostte haar even tijd om te begrijpen dat niet de landbouwers naar Brussel zouden komen maar dat zij in Antwerpen werd verwacht. De landbouwers werden gepaaid met enkele mooie beloften waarvan we intussen weten dat als het te mooi is om waar te zijn het meestal ook niet waar is.

Niet alleen met de landbouwers wordt niet of onvoldoende overlegd. Ook bosbouwers, jagers en anderen actief in het buitengebied staan aan de zijlijn. De laatste 1000 jaar is de stedelijke bevolking blijven toenemen. Vandaag woont naar schatting 70% van de bevolking in steden. In 2050 wordt verwacht dat dit 80% zal zijn. De politieke macht is dan ook verschoven naar die stedelijke bevolking. Met een overvloed aan voeding in de rekken, te koop aan prijzen die de productiekost niet langer dekken, is de link met zij die voeding produceren geheel verbroken.

Voor de groeiende stedelijke bevolking heeft het buitengebied een nieuwe functie: recreatie. In het weekend trekken we erop uit en dan willen we mooie, wilde natuur zien. Daarbij staat landbouw in de weg.

Nochtans kunnen duurzaamheid en landbouw perfect samengaan. Bij ELO laten we ons daarbij leiden door 2 belangrijke principes: (1) het kan maar duurzaam zijn als er een winstgevend model tegenover staat en (2) verbiedt enkel dat waar je een minstens even effectieve oplossing tegenover kan plaatsen. Duurzaamheid moet immers gelijktijdig gerealiseerd worden op ecologisch, economisch en sociaal vlak. Anders werkt het niet.

Daar spelen landeigenaars een belangrijke rol bij. Meer dan alle andere actoren op het platteland kunnen zij op langere termijn het duurzame gebruik van hun gronden garanderen. Ze hebben daar ook belang bij. Je wil immers een kwalitatieve grond overdragen aan de volgende generatie. Nochtans blijven landeigenaars te vaak onder de radar van politici. ELO komt, samen met de vele nationale ledenorganisaties, dagelijks op voor de belangen van de private grondeigenaar. En helaas is dat een noodzaak, steeds weer opnieuw.

Om tot oplossingen te komen heeft het Europese platteland echter eerst en vooral nood aan RESPECT.

” In geheel Europa komen landbouwers op straat: te weinig inkomsten, te veel regelgeving, geen toekomst,

Boscompensatie en de bosbehoudsbijdrage

Auteur: Kobe Vermeersch

”

Zelfrealisatie of het inschakelen bij beheer van deze privé-eigenaars is een belangrijke uitdaging en moet zo optimaal mogelijk gefaciliteerd worden.

In een streven naar ambitieuze bosuitbreidingsdoelen heeft de Vlaamse Regering sinds mei 2020 het bosuitbreidingsplan in gang gezet, geleid door de Bosalliantie. Met als voornaamste doelstelling 4.000 ha extra bos tegen eind 2024, benadrukt de regering het belang van zowel nieuwe bosgebieden als de bescherming van bestaande bossen.

Ondanks het feit dat het Bosdecreet van 13 juni 1990 het verbod op ontbossing sterk benadrukt, is het bosareaal in Vlaanderen de afgelopen decennia afgenomen. De huidige regering heeft als doel geen verdere achterstand op te bouwen en streeft ernaar elk verlies aan bos effectief te compenseren. Als reactie op de wijzigingen in het Bosdecreet herziet de Vlaamse Regering nu ook haar ministerieel besluit tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing.

Belangrijke wijzigingen in het aangepaste beleid omvatten het loslaten van de grootte van de ontbossing als bepalende factor voor de compensatie, en in plaats daarvan wordt de compensatie op basis van het type bos (privé/openbaar) bepaald. Verder krijgt de vergunningverlenende overheid nu de mogelijkheid om zelf verantwoordelijk te zijn voor het innen en besteden van de financiële compensatie, waardoor zij direct betrokken wordt bij de realisatie van de overeenkomstige nieuwe bosgebieden. Bovendien wordt een termijn van 3 jaar voor de daadwerkelijke realisatie van de corresponderende bebossing vastgesteld.

” **Dit voorgestelde wijzigingsbesluit wordt momenteel ter advies aan de Minaraad voorgelegd en zal vervolgens door de Raad van State beoordeeld worden.**

Dit voorgestelde wijzigingsbesluit wordt momenteel ter advies aan de Minaraad voorgelegd en zal vervolgens door de Raad van State beoordeeld worden. De kwestie staat ook op de agenda van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu, waar diverse belanghebbenden over deze belangrijke stappen hun input kunnen geven, in het streven naar een duurzame bosuitbreiding in Vlaanderen.

De Vlaamse Regering erkent dat het huidige boscompensatiemechanisme niet adequaat is om de trend te keren. In de periode van 2001 tot 2019 bleek er onvoldoende compensatie te zijn voor ontbossing, wat de achteruitgang van het bosareaal verder verergerd heeft. Een belangrijke factor hierbij is dat het bestaande compensatiemechanisme de stijgende grondprijzen van de afgelopen jaren niet weerspiegelt, waardoor het ook niet marktconform kan werken.

Om deze uitdaging aan te pakken, heeft de Vlaamse Regering besloten om de bosbehoudsbijdrage aanzienlijk te verhogen tot 5,6 €/m². Deze verhoging heeft als doel om een marktconforme prijs voor grondverwingen door de Vlaamse overheid te waarborgen. Door deze maatregel wil de regering ervoor zorgen dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn om nieuwe bosgebieden aan te kopen en bestaande bossen te beschermen.

Het besluit tot verhoging van de bosbehoudsbijdrage is genomen na advies van de Minaraad en zal nu ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Raad van State. Met deze stap wil de Vlaamse Regering een duidelijk signaal geven dat bosbehoud en -uitbreiding een prioriteit zijn, en dat er concrete maatregelen worden genomen om dit te realiseren.

Boscompensatie: verschillende mogelijkheden

Boscompensatie is een verplichte maatregel voor wie een omgevingsvergunning aanvraagt voor ontbossing of het verkavelen van gronden. Gelukkig zijn er verschillende manieren waarop aan deze verplichting voldaan kan worden, en de aanvrager heeft de vrijheid om de methode te kiezen die het beste bij zijn situatie past.

Eenzijds is er boscompensatie in natura. Dit houdt in dat de aanvrager een compenserende bebossing op aangewezen percelen uitvoert. Een gedetailleerd beplantingsplan moet bij het compensatievoorstel ingediend worden. Het is belangrijk dat het nieuwe bos aangeplant wordt op percelen die op het moment van de aanvraag nog niet bebost zijn. De aanplant moet plaatsvinden in gebieden die bestemd zijn voor groen, natuurontwikkeling, parken, bufferzones, bosgebieden of vergelijkbare zones zoals aangeduid in de plannen voor ruimtelijke ordening.

Belangrijk te weten is dat de afschaffing van boscompensatie in natura door derden momenteel ter bespreking voorligt bij de Minaraad. Hier werd reeds geadviseerd om deze optie tot boscompensatie zeker niet af te schaffen. Dit dossier is nog steeds in behandeling.

” **Boscompensatie is een verplichte maatregel voor wie een omgevingsvergunning aanvraagt voor ontbossing of het verkavelen van gronden.**

Anderzijds is er ook boscompensatie via een bosbehoudsbijdrage. Als alternatief kan de aanvrager ervoor kiezen om een financiële bijdrage te leveren in plaats van fysieke bebossing. De hoogte van deze bijdrage wordt berekend op basis van de oppervlakte van de ontbossing, vermenigvuldigd met een compensatiefactor en een vastgesteld tarief per vierkante meter. Dit bedrag dient betaald te worden binnen vier maanden na de datum waarop de omgevingsvergunning tot ontbossing gebruikt mag worden.

Het is belangrijk om op te merken dat de compenserende bebossing minstens 25 jaar in stand gehouden moet worden en moet voldoen aan goedgekeurde beplantingsplannen. Bovendien moeten, voordat de aanplant plaatsvindt, alle vereiste vergunningen en adviezen voor de bebossing verkregen worden.

Of het nu gaat om het planten van nieuw bos, het inschakelen van een derde partij of het leveren van een financiële bijdrage, het doel van boscompensatie blijft hetzelfde: het waarborgen van de natuurlijke balans en het behoud van ons bosbestand voor toekomstige generaties.

Ledendag Landelijk Vlaanderen

Save the date: 24 mei 2024

Graag nodigen wij jullie uit voor een bijzondere dag vol kunst, dialoog en debat tussen de kunstwerken van Fernand Huts.

Waar

Katoen Natie, Ketenislaan 1,
Burcht Singelberg, 9130 Kallo

Programma

14u

Gegidste wandelingen in groepen van 15 in de beeldentuin

16u

Politiek debat over de rol van private eigenaars op het platteland naar aanleiding van de verkiezingen van 9 juni 2024.

20u

Receptie en Netwerking

Wie zin heeft en nieuwsgierig is, kan zich na de middag voldoen tijdens de kunstbeleving in de beeldentuin. Later op de dag zullen politici van alle partijen af naar de Katoen Natie en hebben we een unieke gelegenheid om hen in debat te laten gaan over de rol van private eigenaars op het platteland.

Het belooft een boeiende en verrijkende dag te worden, waarin we zowel culturele als maatschappelijke perspectieven verken-

nen. Misschien heeft u ook een pertinente vraag die u relevant vindt om uw keuze te bepalen naar de volgende verkiezingen, neem ze zeker mee naar onze ledendag.

U kunt uw aanwezigheid reeds bevestigen via secretariaat@landelijk.vlaanderen met vermelding van het aantal personen en of u zowel op de wandeling als het academische deel aanwezig zal zijn.

Natuur

Branden als beheermaatregel

Van beleid tot veilige praktijken

Auteur: Andrea Bustos en Jose Luis Duce, The Nature Conservancy

Waar bij ons bosbrand of natuurbrand gelinkt wordt aan een ramp, wordt het in Zuid-Europa ingezet als een manier van beheer. Het zijn er cruciale traditionele praktijken.

Het is zo dat in bossen waar regelmatig een brandhaard passeert, deze brandhaart vaak slechts op de bodem woelt en de hoge toppen van bomen ongemoeid laat. Er ontstaat zo een bos zonder struiklaag. Wanneer de branden langere tijd uitblijven, kan er zich een struiklaag ontwikkelen. Bij een volgende brand zal het vuur hoger verspreid worden en ook de kruinen bereiken, feller woeden en meer schade tot volledige vernieling van een gebied veroorzaken. Gecontroleerd branden kan hier dus duidelijk een nuttige vorm van beheer zijn voor economie en maatschappij.

Europese milieubeleid en -richtlijnen die vuur reguleren vallen doorgaans onder het de noemer van noodmaatregelen en hebben te maken met klimaatverandering en de impact van broeikasgasemissies hierop. Vanuit dit perspectief hebben de regels die het gebruik van vuur regelen over het algemeen een sterk beperkend karakter, met strenge controle, een institutionele benadering en vaak onvoldoende solide wetenschappelijke basis. Als gevolg hiervan worden deze praktijken grotendeels geassocieerd met doelstellingen voor brandpreventie of -beheer, opleiding, academisch onderzoek en enkele andere zeldzame uitzonderingen. In al die gevallen wordt de praktijk gelinkt aan instellingen, zonder ruimte voor individuen, grondeigenaars en andere gebruikers die vuur als beheermaatregel gebruiken. Daarbij wordt de kost en efficiëntie van vuur als beheerinstrument in twijfel getrokken. Als gevolg zien we dat projecten opzetten moeilijk is en dat er een gebrek aan steun en afwijzing is door instanties en zelfs brandweerprofessionals. Er is weinig begrip en acceptatie door de samenleving in het algemeen.

Er bestaat echter een grote diversiteit aan voorgeschreven en/of gecontroleerde branden die een verscheidenheid aan oplossingen

kunnen bieden voor de huidige en toekomstige uitdagingen op het gebied van natuurbehoud. Deze methodes kunnen ons doen nadenken over mogelijke lessen die we kunnen trekken om natuurlijke hulpbronnen te behouden. Van daaruit is het essentieel om het landschap te interpreteren vanuit een echt holistisch 'integratief' en alomvattend perspectief.

” Van daaruit is het essentieel om het landschap te interpreteren vanuit een echt holistisch 'integratief' en alomvattend perspectief

Op die manier zou beleid en regelgeving de sociale en economische behoeften van alle partijen die betrokken zijn bij het beheer van landschap en bos kunnen verzoenen. Vanuit een gemeenschappelijk perspectief, vaardigheden en capaciteiten zouden de verzamelde kennis op lokaal niveau moeten worden ontwikkeld. Op die manier groeit het gevoel van verbondenheid en verantwoordelijkheid voor behoud vanuit een inclusief perspectief, waar alle actoren die het landschap actief hebben gevormd en beheerd, aan deelnemen. Er moet ook een grotere ontwikkeling komen binnen de wetenschap die dichterbij, meer open, realistisch, praktisch, bruikbaar en exclusief is voor elk landschap en ecosysteem, zodat het reageert op elke realiteit. Daartoe moeten communicatiestrategieën en boodschappen voor de samenleving doordacht afgestemd worden met behoudsdoelstellingen. Momenteel vertrekt die vanuit de idee dat brandbeheer een uniek 'bestrijdend' concept is voor nood- en rampenresponsmodel. Men moet gaan begrijpen dat we met vuur moeten leven als een element van het landschap.

” Op die manier groeit het gevoel van verbondenheid en verantwoordelijkheid voor behoud vanuit een inclusief perspectief.

” Er is een onschatbare en lovenswaardige lokale traditionele kennis die moet worden benut.

Er is een onschatbare en lovenswaardige lokale traditionele kennis die moet worden benut. Er zijn veel voorbeelden van mensen die al interessante praktijken ontwikkelden op het terrein en goede resultaten hebben behaald in het beheer van het landschap met vuur als het belangrijkste instrument. Erkenning en professionele waardering voor de mensen die hun leven wijden aan het opbouwen van hun 'vuurcarrières' is belangrijk. Er is ook behoefte aan het ontwikkelen van nieuwe methodes en deze door te geven naar nieuwe generaties om ze op een 'professionele', veilige en efficiënte manier te kunnen uitvoeren.

Er moet een systeem worden ontwikkeld waarin al deze behoeften worden verzameld, verbeterd en georganiseerd om specifieke brandfactoren aan te pakken: gebrek aan duidelijke regelgeving, steun van instanties, aansprakelijkheidszorgen, gekwalificeerd personeel, apparatuur, technische moeilijkheden bij de uitvoering

als gevolg van beperkende brandvensters (overmatige wind, lage brandstofvochtigheid, onherkende droogteperiodes, geen adequate controlelijnen, enz.), gebrek aan ondersteunende wetenschap, toegang tot informatie ... Het kwalificatie-, certificerings- en professioneel accreditatiesysteem mag echter niet exclusief en beperkend zijn, maar eerder open en toegankelijk voor iedereen, en aanpasbaar en erkennend voor de verschillende realiteiten van elk landschap.

En tot slot is er een enorme hoeveelheid verspreide en bijna geïsoleerde vuurbeheerders; het zou nuttig zijn om een solide netwerk op te zetten om beter te communiceren, te verbinden, te leren en vuurbeheerders te ondersteunen: van particuliere productiegrondeigenaars tot academici, van brandweerdiensten tot conservatoren die klaar zijn voor dialoog, een 'ontmoetingsplaats' waar ervaringen, middelen, lessen, kansen, beleid en kennis worden gedeeld en verstrekt aan iedereen zonder beperkingen.

Natuur

Ten slotte zijn hier enkele algemene maatregelen om te overwegen bij een brand:

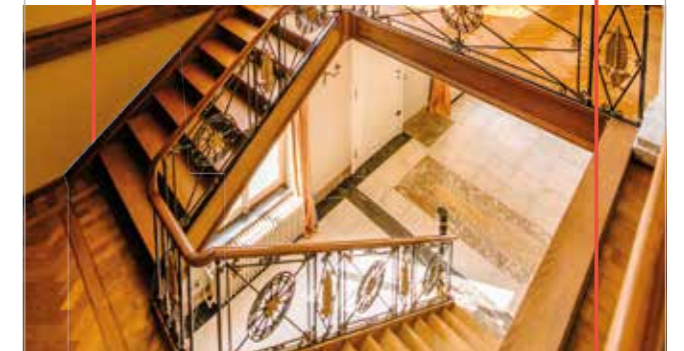
- Leer de lokale brandregels en praat met de beschikbare instanties, land-/brandbeheerders en voorgeschreven brandexperts.
- Leer de vuurecologie van jouw landschap, ecosysteem of de plantgemeenschappen waarin je leeft.
- Deel en leer meer over andere traditionele vuurpraktijken die kunnen bijdragen aan betere, veiligere en efficiëntere vuurpraktijken.
- Werk samen met andere grondeigenaars en belanghebbenden om de gemeenschapsvaardigheden te ontwikkelen: training, brandplannen, apparatuur, aansprakelijkheidssteun zijn hierin belangrijk
- Bereid uw branden voor en plan ze in samenwerking met andere grondeigenaars indien mogelijk: vergunningen, te verbranden gebieden (eenheden), grenzen en controlelijnen, weer voorafgaand aan de brand en op de dag van de brand, verwacht vuurgedrag, impact en brandeffecten, personeel, middelen en benodigde apparatuur...
- Telefoontjes en meldingen: vertegenwoordigers van brand- en milieuagentschappen, stad, scholen, ziekenhuizen...

Wil je meer weten over vuur als beheermaatregel, bekijk dan zeker onze webinars (deze webinars zijn momenteel enkel in het Spaans beschikbaar).

Bedreven in uniek vastgoed

Sinds 1967 staat Eurimobiel haar klanten bij in het verkoop en beheer van vastgoed. Door de jaren heen specialiseerden wij ons in historisch en landelijk vastgoed. De verwerking van dergelijke vastgoedtransacties vereist immers specifieke kennis die uniek zijn aan ons marktsegment. Gesterkt door een gepersonaliseerde inzet en een diepgaande kennis, kan het Eurimobiel-team haar klanten de nodige expertise bieden voor het realiseren van hun projecten.

Octaaf Soudanstraat 28 | 9051 Gent
T. 02 315 69 96 | 09 383 83 91 | 03 829 00 80
info@eurimobiel.be | www.eurimobiel.be

Interview met Hilde Eggermont, administrateur-generaal van het INBO

Interview door Valérie Vandenaabeele

Hilde Eggermont

” We zijn bezig met de ontwikkeling van een nieuwe strategie voor bosonderzoek afgestemd op de nieuwe beleidscontext en noden.

Hilde Eggermont is sinds 1 november 2023 de nieuwe administrateur-generaal van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Hilde volgt daarmee waarnemend administrateur-generaal Maurice Hoffman op. Hilde is dokter in de biologie en internationaal experte biodiversiteit. Hiervoor werkte Hilde als coördinator van het Belgisch Biodiversiteitsplatform (BBPf) alsook van het European Biodiversity Partnership (Biodiversa+). Naast AG van het INBO is ze ook ondervoorzitter van de International Union for Conservation of Nature (IUCN).

VV: Hilde, hartelijk dank om een gaatje te vinden voor ons in uw uiterst drukke agenda. Je komt alle dagen uit West-Vlaanderen naar Brussel en speelt daarnaast nog steeds een rol bij BBPf en IUCN. Wat heeft u gemotiveerd om de rol van AG bij het INBO aan te gaan?

HE: Voor alle duidelijkheid, mijn fulltime baan is momenteel bij het INBO. Ik heb wel nog steeds een sterke link met BBPf ook al ben ik geen coördinator meer. Het BBPf is een samenwerkingsverband tussen het federale en regionale niveau, waarbij INBO de bijdrage levert voor Vlaanderen en ook een deel van de collega's huisvest. We focussen daarbij vooral op publicatie van biodiversiteitsdata en op de doorvertaling van wetenschappelijk onderzoek naar het beleid.

Daarnaast is INBO ook lid van IUCN. Mijn vice-voorzitterschap bij IUCN is echter een persoonlijke vrijwillige inzet, maar er zijn veel raakvlakken met mijn werk bij INBO. Bijvoorbeeld, dit jaar zal INBO samen met BBPf en een 20-tal andere partners het regionale conservation forum in Brugge organiseren.

Wat betreft mijn motivatie voor de functie als AG van het INBO, zag ik hierin een prachtige kans die naadloos aansloot op mijn eerdere ervaring als wetenschapper en science-policy expert. Heel belangrijk voor mij was het feit dat ik binnen mijn eigen land en regio een directe impact kon hebben. Bij INBO dragen we bij aan het Vlaamse natuurbeleid en werken we, in samenwerking met andere entiteiten, aan specifieke lokale vraagstukken en cases. Eerder was ik bezig met de opstart van Europese onderzoeksprogramma's en internationale beleidsonderhandelingen. Deze heroriëntatie naar het regionale en lokale niveau was een belangrijke drijfveer omdat dit uiteindelijk het niveau is waar de echte impact gerealiseerd kan worden.

VV: kunt u voor onze lezers kort toelichten

wat BBPf en IUCN doen en hoe dit samenpoort met waar INBO mee bezig is?

HE: IUCN is internationaal gezien de oudste en grootste natuurorganisatie ter wereld. Het is echter geen traditionele natuurorganisatie, maar eerder als een netwerk van NGO's, overheden (waaronder België als lidstaat) en zelfs organisaties van inheemse volkeren. De European Landowners' Organization (ELO) is ook lid. IUCN voert wetenschappelijk onderzoek uit, stelt standaarden op (denk maar aan de Rode Lijsten), geeft beleidsadvies en rolt projecten uit in het veld. Ook het Verdrag inzake Biodiversiteit is in de schoot van IUCN ontstaan.

Dankzij IUCN beschik ik over een goed inzicht in het beleidslandschap, en heb ik een sterk netwerk opgebouwd. Al deze aspecten helpen mij om INBO te verbinden met andere organisaties, rekening te houden met de behoeften van onze stakeholders, en ons goed te positioneren.

VV: Je was ook 12 jaar actief als wetenschapper. Wat was daarin dan uw vakgebied?

HE: Vroeger was ik onderzoeker naar de impact van klimaatverandering op meren in Afrika, waarbij ik indicatoren ontwikkelde voor klimaatverandering op basis van fossiele muggenlarven.

VV: we zien heel vaak het woord Natuur terugkeren in uw CV. U werkt nu voor Natuur- én Bosonderzoek. Hoewel bos in Vlaanderen onder de natuurwetgeving valt, is bos ook verwant aan landbouw en heeft zij voor vele private eigenaars ook een economische meerwaarde. Is dit iets waar u ook op zal focussen?

HE: Ik vind dat een zeer relevante vraag (glimlacht). Ik zie zelf een noodzaak om het bosonderzoek op het INBO te versterken, en we zijn daarom ook bezig met de ontwikkeling van een nieuwe strategie voor bosonderzoek afgestemd op de nieuwe beleidscontext en noden. We hebben in dit verband ook overleg gehad met een paar collega's van het Bosforum (opmerking: Landelijk Vlaanderen maakt ook deel uit van het Bosforum).

” We zijn daarom ook bezig met de ontwikkeling van een nieuwe strategie voor bosonderzoek.

VV: wat zijn voor u vandaag en in de nabije toekomst de grootste uitdagingen op het gebied van Natuur- en Bosonderzoek?

HE: Allereerst heeft INBO binnen het bosonderzoek een specifieke niche die duidelijk is afgelijnd ten opzichte van andere onderzoeksinstellingen. Wij kunnen aanzienlijk meer nadruk leggen op continuïteit door middel van langlopende experimenten, zoals herkomstproeven, en monitoring. Daarnaast beschikken we over uitgebreide en permanente infrastructuur, waaronder serres, laboratoria, klimaatkamers, proefvelden, enzovoort. Bovendien kunnen we het bosonderzoek naadloos integreren met ander lopend onderzoek binnen het INBO.

Ten tweede genieten we ook bekendheid op een aantal specifieke onderzoeksdomeinen die in het kader van klimaatverandering en de groeiende behoefte aan bosuitbreiding alleen maar aan belang zullen winnen. Deze onderzoeksdomeinen zullen eveneens een antwoord kunnen bieden aan bestaande en toekomstige wettelijke verplichtingen en internationale verbintenissen. Denk maar aan de Europese opvolging van de bosgezondheidstoestand en bosbodems, EU Regulation on the production and marketing of forest reproductive material, de rapportage rond ecosystemen en soorten in het kader van de Natuurherstelwet enzovoort.

De derde reden, zoals u aangeeft, is de groeiende vraag vanuit bosbeheer en bosgebruik naar klimaatbestendig beheer, onderzoek naar soorten en herkomsten om de ambitie van 10.000 ha bos te helpen realiseren, de ontwikkeling van veerkrachtige bossen tegen luchtverontreiniging, onderzoek naar koolstofvoorraden en vergoedingen voor bosbeheerders en boseigenaars, evenals monitoring van de gezondheidstoestand van bossen.

VV: welke prioriteiten heeft u voor het INBO in de komende jaren? Zijn er specifieke onderzoeksterreinen waar u meer wil op focussen?

HE: Het is voor mij van essentieel belang dat mijn prioriteiten voor het INBO breed worden gedragen door de organisatie. Daarom hebben we binnen het INBO een participatief traject opgezet om de onderzoeksagenda voor INBO 2030 te definiëren. Dit is een volledig bottom-up proces, waarin onze wetenschappers zelf de speerpunten vaststellen. Mijn rol hierin is om strategische richting te bieden, zodat we zeker zijn dat we adequaat kunnen inspelen op de huidige beleidsbehoeften. We zullen daarbij ook onze stakeholder bevragen.

Naast de wettelijke verplichtingen die inherent zijn aan ons instituut, zijn er bepaalde beleidsdomeinen die extra wetenschappelijke ondersteuning zullen vereisen. Ik denk hierbij aan de natuurherstelwet, bosuitbreiding, de aanpak van exoten, de Blue Deal en natuurgebaseerde oplossingen, ons stikstofbeleid enzovoort. We willen ook ons programma rond agrarische natuur verder uitbouwen, en een ecosysteembehouding voor Vlaanderen helpen opstellen.

VV: hoe ziet u de rol van INBO in samenwerking met andere partners en meer bepaald met de sector van private eigenaars?

HE: Het is essentieel om te benadrukken dat INBO niet louter een academische instelling is; we moeten beleid en beheer actief ondersteunen met wetenschappelijk advies. In dat perspectief vind ik het cruciaal dat er afstemming plaatsvindt met het middenveld. Specifiek voor landeigenaars denk ik vooral aan de thema's rond bosonderzoek en natuur in landbouwgebieden. Het instrumentarium moet afgestemd worden op de behoeften van de eigenaars. Daarnaast hebben we ook nog een hele weg af te leggen om ons stikstofbeleid met kennis en data te ondersteunen. Hier kan INBO een belangrijke rol spelen in de monitoring van de effectiviteit van het nieuwe stikstofdecreet, alsook in de monitoring van herstelmaatregelen.

” Het is essentieel om te benadrukken dat INBO niet louter een academische instelling is; we moeten beleid en beheer actief ondersteunen

VV: hoe kunnen we de betrokkenheid van private eigenaars vergroten bij de activiteiten en onderzoeken van INBO?

HE: Er zijn verschillende manieren. Eerst en vooral proberen wij onze wetenschappers te sensibiliseren om het middelveld in hun onderzoek te betrekken en dit zowel bij de opzet, uitrol als doorvertaling van de resultaten. We hebben ook participatieve structuren om de link tussen onderzoek en belanghebbenden te bevorderen, zoals het gebruikersplatform bos, waar jullie ook aan deelnemen.

Daarnaast is structureel overleg van grote waarde. Dit hebben we reeds met jullie organisatie, maar we streven ernaar dit uit te breiden naar andere belangrijke groepen. Tegelijkertijd wordt ons managementteam verder versterkt. Ik hoop dat hierdoor onze slagkracht toeneemt, waardoor we ons werk nog strategischer kunnen sturen.

VV: INBO heeft de afgelopen jaren ook vragen gekregen waarin wetenschappelijke bevindingen aan beleidsvragen werden gekoppeld. Hoe zal u omgaan met het delicate evenwicht tussen zuivere wetenschap en de analyse over hoe het beleid deze moet interpreteren?

HE: we moeten inderdaad onze onafhankelijkheid bewaken. INBO wil op basis van de best beschikbare kennis advies afleveren. Het wil verschillende beleidsopties aanreiken, en uitleggen wat mogelijke uitkomsten daarvan zijn. Het is aan het beleid om al dan niet van onze adviezen te volgen. Wij geven aanbevelingen, maar zijn niet sturend. Ik beschouw het als mijn taak om daarover te blijven waken.

Ons 2023 natuurrapport was voor veel middenveldorganisatie geen 'gemakkelijk' rapport. Het was geen traditioneel cijferbericht, maar een wetenschappelijke doorlichting op basis van interviews en documentenanalyse.

Beleidsbeoordelingen liggen sowieso gevoelig, maar ook hier moet INBO haar rol blijven spelen.

VV: Welke impact hoopt u tot slot te bereiken tijdens uw termijn als AG?

HE: Ik vind dat een heel relevante vraag. Ik zou graag impact creëren op drie niveaus. Ten eerste binnen de organisatie zelf. Ik hoop dat onze onderzoekers en onderzoeksmedewerkers trots zullen blijven om bij het INBO te werken. Dat ze zelf het gevoel hebben dat ze gedurende hun carrière een steen in de rivier hebben verlegd voor onze natuur. Het coachende aspect vind ik hierbij van groot belang.

Ten tweede wil ik INBO nog meer op de kaart zetten, zowel in Vlaanderen als internationaal. Onze impact op biodiversiteit reikt ver buiten onze grenzen. Ik vind het belangrijk dat we kennis uitwisselen en samen internationale projecten kunnen opzetten. We moeten ook streven om alles zo open mogelijk en transparant te doen. Ik wil INBO graag verbinden met andere entiteiten, en een goeie ambassadeur zijn.

Tot slot hoop ik natuurlijk dat de biodiversiteit in Vlaanderen verbeterd en dat biodiversiteit een leidraad wordt in onze dagelijkse beslissingen, en in onze economie.

Dan zou ik een fijn gevoel aan mijn mandaat overhouden.

VV: ik geloof inderdaad dat de expertise die u heeft opgebouwd een extra dimensie zal meegeven aan het INBO, zeker op internationaal gebied. Ik kijk alvast uit naar een verdere en nauwere samenwerking. Hartelijk dank voor uw tijd!

Landgoed in de kijker

Landgoed Schijf (Nederland)

Testcasus voor een cross-sectoraal beleidsinstrument rond "groene business cases"

Auteur: Steven Heyde (Hogeschool Gent); vertaling Landelijk Vlaanderen. Deze tekst¹ is een ingekorte en vertaalde versie van het hoofdstuk over landgoed Schijf in het boek "The future of estate landscapes in Europe"².

Jachthuis Schijf

Het voorbeeld van landgoed Schijf (ook Jachthuis Schijf genaamd) verkent nieuwe paden voor geïntegreerd beleid van historische landgoederen. De provincie Noord-Brabant heeft een belangrijke rol gespeeld in het stimuleren van groen ondernemerschap op landgoed Schijf en andere particuliere landgoederen, door middel van haar programma voor groene business cases. Op landgoed Schijf heeft dit tot sectoroverstijgende innovaties in bosbeheer geleid: enerzijds door de inzet van bosvarkens en anderzijds met een vorm van beheer voor de productie van eetbare paddenstoelen. Het programma laat zien hoe overheden tot verantwoord ondernemerschap en bottom-up initiatieven kunnen stimuleren.

Landgoed Schijf

Landgoed De Schijf ligt in Noord-Brabant, niet ver van de Belgische grens. Het landgoed ligt op een zandrug met vrij afwaterende, onvruchtbare, zure zandgronden die historisch niet geschikt waren voor intensieve landbouw. Rond 1850 bestond het gebied dat nu het landgoed uitmaakt bijna volledig uit heide, terwijl het land rondom deze zandrug een betere bodemkwaliteit had en een ander landgebruik. In de 18^e en 19^e eeuw heeft de wetenschappelijke vooruitgang het mogelijk gemaakt om deze heidevelden tot bossen en landbouwgrond om te vormen. Vermogende landeigenaren namen vaak het voortouw in het ontginnen van heidevelden voor andere vormen van landbeheer. Op landgoed Schijf werd het grootste deel van

de heide omgezet in bos en, in mindere mate, landbouwgrond.

De periode van 1928 tot 1939 was een andere belangrijke fase in de ontwikkeling. Rond die tijd besloeg het landgoed een oppervlakte van 453 ha. Voor 1928 stond er geen landhuis op het domein en pas in 1928 werd er een jachthuis, ontworpen door architect Max Winders (1882-1982), op het landgoed gebouwd.

Landgoed Schijf heeft vandaag een oppervlakte van 315 ha. Het grootste deel bestaat uit bossen (265 ha) en een veel kleiner deel uit landbouwgrond (26 ha) en heide (15 ha). De bossen dateren uit de tweede helft van de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw en worden door een netwerk van lanen doorkruist. Van de 265 ha bos bestaat 75%

uit Grove den (*Pinus sylvestris*), één van de weinige boomsoorten die goed gedijt op deze grove zandgronden. De heidevelden en halfopen bossen op het landgoed herbergen populaties van Europese nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*), Zwarte specht (*Dryocopus martius*), Europese boommarter (*Martes martes*), Zandhagedis (*Lacerta agilis*), Gladde slang (*Coronella austriaca*) en enkele broedparen van Havik (*Accipiter gentilis*). Sommige van deze soorten profiteren van de rust op het domein, dat voor het publiek niet toegankelijk is.

Landgoed Schijf heeft nu een jaarlijkse omzet van ongeveer €150.000, maar van jaar tot jaar varieert dit door schommelingen in de bosbouwinkomsten. Ongeveer 70% van de inkomsten van het landgoed komt uit de

¹ Voor alle voetnoten wordt verwezen naar de originele Engelstalige tekst, verschenen in het werk hieronder vermeld.

² "The future of estate landscapes in Europe", Steven Heyde en Sylvie Van Damme, Blauwdruk Publishers, 2022, 159 p.

LANDELIJK WONEN

VERKOOP AGRARISCH VASTGOED

> De gespecialiseerde makelaar mbt hoeves en gronden in buitengebied.

> Deskundige begeleiding bij verkoop van uw hoeve of aankoop van uw droomlocatie.

Op zoek of te koop, contacteer ons: DANNY DE PAUW 0475 55 58 34
JO MULLIE 0477 52 57 82

A | G | R | O

V A S T G O E D bvba

www.agrovastgoed.be

Natuur en water

houtproductie en de landbouw is goed voor ongeveer 20%. Bos- en natuurbeheer, met vee en varkens, is nu goed voor 10% van de inkomsten. Takken van gekapte bomen worden als biomassa voor verwarming gebruikt, maar dit is een kostendekkende operatie.

Jos Koopmans, rentmeester van het landgoed Schijf, schat dat in de toekomst deze innovatieprojecten 25% van de inkomsten van het landgoed zullen bedragen. Andere inkomstenbronnen zijn houtproductie (50%) en landbouw (25%). Zoals verderop in dit stuk beschreven, gaat het bij deze innovatieprojecten om het gebruik van biologisch vee, varkens en het oogsten van eetbare paddenstoelen. Het onderhoud van het jachthuis wordt gefinancierd met externe middelen van de particuliere eigenaren. Als dit door het landgoed zelf gefinancierd zou moeten

worden, zo geeft Koopmans aan, beperkt dat zeker de mogelijkheden om in innovatieve proefprojecten te investeren.

” Jos Koopmans, rentmeester van het landgoed Schijf, schat dat in de toekomst deze innovatieprojecten 25% van de inkomsten van het landgoed zullen bedragen. Andere inkomstenbronnen zijn houtproductie (50%) en landbouw (25%).

Landgoed Schijf is niet toegankelijk voor publiek, maar wordt soms voor de jacht gebruikt. Wel worden er, al naar de gelegenheid, voor groepen van 25 tot 45 personen

Situering landgoed Schijf

rondleidingen gegeven, voornamelijk voor omwonenden.

Beleid als stimulans voor groene bedrijfsmodellen

De provincie Noord-Brabant heeft een belangrijke rol gespeeld met het stimuleren van verantwoord ondernemen op landgoed Schijf en op andere particuliere landgoederen. Het natuurbeleid van de provincie promoot een nauwere betrokkenheid van particuliere grondeigenaren bij natuurbeheer.

” Idee is dat er om te werken met groene business cases waarbij de landgoederen zelf met voorstellen komen van hoe en waar ze aan landschaps- en/of natuurbehoud zullen doen, en hoe ze dat zullen financieren. Deze flexibele en bottom-up benadering zorgde ervoor dat er ruimte is voor sectoroverstijgende oplossingen.

Als onderdeel van dit beleid voorzag de provincie een stimuleringsprogramma voor particuliere landgoederen rond groene bedrijfsmodellen met subsidies voor “ondernemen met natuur”. Het programma vertrok vanuit de vaststelling dat veel landgoederen in financiële problemen verkeren, terwijl er een potentieel te benutten valt op het gebied van landschaps- en natuurbehoud. Idee is

Landgoed in de kijker

dat er om te werken met groene business cases waarbij de landgoederen zelf met voorstellen komen van hoe en waar ze aan landschaps- en/of natuurbehoud zullen doen, en hoe ze dat zullen financieren. Deze flexibele en bottom-up benadering zorgde ervoor dat er ruimte is voor sectoroverstijgende oplossingen. Op landgoed Schijf bv. werd natuurbehoud gecombineerd met nieuwe vormen van voedselproductie bij wijze van veeteelt en eetbare paddenstoelen.

Het stimuleringsprogramma startte met netwerk- en kennissessies waarin de praktische mogelijkheden rond (innovatieve) groene business cases werden gedeeld. Vervolgens kon elk landgoed in de provincie Noord-Brabant een voorstellen indienen voor groene business cases inclusief een gedetailleerde kostenraming. Tot slot werden uit al deze inzendingen vijf landgoederen geselecteerd (waaronder landgoed Schijf) die een financiële ondersteuning kregen voor de realisatie van de groene business cases. Voorwaarde was dat de groene business case na de opstartfase financieel zelfvoorzienend werd.

Het stimuleringsprogramma “ondernemen met natuur” is een voorbeeld van financiële ondersteuning die complementair is met structurele langjarige subsidies voor natuurbehoud (bv. voor beschermde natuur), maar het is zeker geen vervanging van dergelijke structurele subsidies. Groene bedrijfsmodellen kunnen niet op elke situatie een antwoord bieden. Toch is het resultaat merkwaardig. Het programma activeerde landgoederen in groen ondernemerschap. Zo werden er via dit stimuleringsprogramma 35 ha nieuwe natuur gerealiseerd naast de opwaardering van bestaande natuur, die (buiten de opstartkosten) financieel door zelf het landgoed gedragen worden.

Groene business case 1: bosvarkens en runderen

In het kader van het programma 'ondernemen met de natuur' is een proefproject met bosvarkens op landgoed Schijf goedgekeurd. Jos Koopmans legt uit: “Een van onze innovaties is de introductie van varkens in de bossen. De varkens hebben een tweeledig doel. Als je kijkt naar de mycorrhizaschimmels, de structuur van de bodem en de dikke laag bosstrooisel, dan wil je een dier dat de bodem opwoelt. In natuurlijke situaties zou het everzwijn deze rol op zich nemen, maar die hebben we niet... Het varken is een component die absoluut in de natuur

Tamworth varkens in het bos

thuishoort. Of het nu een wild zwijn of een gedomesticeerd varken is, maakt weinig verschil voor natuurbehoud. Ze doen allebei hetzelfde.”

” De reden om varkens op te nemen in het bosbeheer is om de biodiversiteit van het bos te vergroten en het beheer economisch haalbaar te maken. Het Tamworth varkensras werd geselecteerd omdat ze het hele jaar door in het bos kunnen gedijen en in 2017 werd een eerste proefproject opgezet.

Omdat de dikke lagen bosstrooisel en humus (10-20 cm) op landgoed Schijf erg zuur zijn, worden ze niet afgebroken, wat de ontwikkeling van de natuurlijke vegetatie en de verjonging van het bos belemmert. De varkens woelen de dikke lagen bosstrooisel en mengen dit met de bovenste grondlagen, waardoor de afbraak van deze dikke lagen bosstrooisel tot humus in de hand gewerkt wordt. Varkens kunnen ook worden gebruikt om bepaalde invasieve plantensoorten te bestrijden. De reden om varkens op te nemen in het bosbeheer is om de biodiversiteit van het bos te vergroten en het beheer economisch haalbaar te maken. Het Tamworth varkensras werd geselecteerd omdat ze het hele jaar door in het bos kunnen gedijen

en in 2017 werd een eerste proefproject opgezet. Het project is opgezet met advies van stichting Boeren in het Bos.

Als er echter te veel varkens lang op dezelfde plek blijven, kan het effect op de biodiversiteit nadelig zijn. De Tamworth varkens worden daarom periodiek verplaatst naar nieuwe locaties in een rotatiesysteem dat samenvalt met de cycli van houtoogst. Nadat de bomen gekapt zijn, worden de varkens uitgezet om de strooisellaag door te wroeten, wat voor geschikte omstandigheden zorgt voor de natuurlijke regeneratie van het bos. Verplaatsbare hekken worden gebruikt om de varkens op de juiste plekken te houden. Terwijl hun woelgedrag de biodiversiteit in het bos verbetert, dekt het kwaliteitsvlees van de Tamworth varkens alle kosten van deze vorm van bosbeheer. Het genereert nu een jaarlijkse omzet van ongeveer €15.000. Elk jaar werpen ongeveer vijf zeugen een nest en de biggen leven negen maanden in het bos, totdat ze naar een plaatselijke slager gebracht worden. Op die leeftijd weegt elk varken ongeveer 90 kg. De Tamworth varkens op landgoed Schijf leven gemiddeld drie tot vijf maanden langer dan varkens op industriële varkensbedrijven. Uit de bossen krijgen ze een meer natuurlijk dieet, bestaande uit insecten, wortels, planten, paddenstoelen en aanvullend voer, en hun vlees is vrij van antibiotica en andere geneesmiddelen. Dit alles zorgt voor vlees van een veel hogere kwaliteit en een betere smaak, waardoor het voor een hogere prijs verkocht kan worden.

” **Naast de Tamworth varkens, werden voor het beheer van graslanden, heidevelden en halfopen bossen, waar er een overvloed aan graslandsoorten te vinden zijn, Hereford runderen op het landgoed geïntroduceerd.**

Naast de Tamworth varkens, werden voor het beheer van graslanden, heidevelden en halfopen bossen, waar er een overvloed aan graslandsoorten te vinden zijn, Hereford runderen op het landgoed geïntroduceerd. Een gebied van 70 tot 100 ha wordt met een kudde van 30 tot 35 koeien en stieren begraaft. Net als de Tamworth varkens is de Hereford een ras dat het hele jaar buiten kan vertoeven. Een deel van de ondergroei van het bos is nu door grassen overwoekerd en begrazing door Hereford runderen zal de plantendiversiteit vergroten. Op de heide zorgt hun begrazingspatroon voor condities die verschillende vegetatietypen doen ontstaan.

Groene business case 2: eetbare paddenstoelen

Een andere innovatie op landgoed Schijf is het kweken van eetbare paddenstoelen, als nieuwe voedselbron uit de bossen en als een manier om de boomvitaliteit en de biodiversiteit van bosbestanden te verbeteren. In tegenstelling tot saprofyten vormen mycorrhizaschimmels symbiotische associaties met bomen en andere planten en leveren ze in ruil voor koolstof voedingsstoffen aan hun waardplanten. Mycorrhizaschimmels hebben eveneens een aantal andere functies, zoals zorgen voor meer droogtetolerantie bij hun gastheerplanten en het verhogen van hun immuniteit tegen ziekten. Veel van deze mycorrhizaschimmels helpen ook om bodems te ontgiften door zware metalen vast te leggen.

Helaas zijn tijdens de afgelopen decennia de diversiteit en kwantiteit van mycorrhizaschimmels aanzienlijk afgenomen. De oorzaak van deze afname ligt wellicht bij de toename van stikstof in de atmosfeer en de ophoping van strooisel en humus op de bosbodem. Mycorrhizaspecialiste Jacqueline Baar legt uit dat in gezonde bossen 80-90% van de boomwortels door mycorrhizaschimmels bedekt worden. Tot nu toe is er echter weinig onderzoek gedaan naar hoe bosbe-

heer de productie van eetbare paddenstoelen kan bevorderen.

Meer dan 140 mycorrhizaschimmelsoorten produceren eetbare bovengrondse vruchtlichamen. Sommige hiervan zijn culinaire lekkernijen, zoals de Koningsboleet (*Boletus edulis*), in Italië bekend als *porcino*, die een heerlijke nootachtige smaak heeft. De meeste van deze eetbare mycorrhizaschimmels zijn echter niet bekend bij het brede publiek. Slechts een klein aantal paddenstoelen is onderzocht naar hun potentieel voor commercieel gebruik in een bosomgeving. Veldproeven hebben echter aangetoond dat met het juiste bosbeheer zelfs een relatief goedkope paddenstoel als de Saffraanmelkzwam (*Lactarius deliciosus*) inkomsten kan genereren die deze uit houtproductie na tien jaar overtreffen. De marktprijzen van verse paddenstoelen van hoge kwaliteit en van de lekkerste soorten kunnen behoorlijk oplopen. Melkdoppen kunnen voor €3,50 per 100 gram verkocht worden, Cantharellen

(*Cantharellus cibarius*) voor €5 per 100 gram en eetbare Russula's (*Russula spec.*) voor €5 tot €10. De Koningsboleten, de bekendste en één van de lekkerste soorten, staat bovenaan de lijst, voor €10 per 100 gram.

” **In 2015 zette landgoed Schijf vijf proefvelden op om eetbare paddenstoelen voor een nieuw groen bedrijfsmodel te monitoren. Het onderzoek werd begeleid door mycorrhizaschimmelspecialiste Jacqueline Baar, directrice bij Soil Best BV, een bedrijf gespecialiseerd in bodembologisch onderzoek.**

In 2015 zette landgoed Schijf vijf proefvelden op om eetbare paddenstoelen voor een nieuw groen bedrijfsmodel te moni-

Hereford rund

Landgoed in de kijker

toren. Het onderzoek werd begeleid door mycorrhizaschimmelspecialiste Jacqueline Baar, directrice bij Soil Best BV, een bedrijf gespecialiseerd in bodembologisch onderzoek. Uit de bodemanalyses bleek dat de testpercelen zuur waren, met een pH KCl van bijna 3 en een hoog ammoniumgehalte, terwijl een pH KCl van 4,2 of hoger nodig is voor een optimale groei van de meeste eetbare paddenstoelen. Analyse van de mycorrhizaschimmeltoppen toonde aan dat de meerderheid bestond uit ascomyceten, die typisch zijn voor ongunstige bodemomstandigheden zoals extreme zuurtegraden. Om voor betere omstandigheden voor eetbare mycorrhizaschimmels te zorgen, werd het bosstrooisel en de humus verwijderd.

Al na twee jaar na de start van het project was de diversiteit en kwantiteit van mycorrhizaschimmels verhoogd en werden in de vijf testpercelen minstens de helft meer eetbare mycorrhizaschimmels gevonden. Volgens Jacqueline Baar heeft het verwijderen van de dikke lagen strooisel en humus de diversiteit aan plantensoorten in de onderlaag van het bos verbeterd. Op basis van het succes van het project denkt Jos Koopmans dat ongeveer 30 ha bossen voor eetbare mycorrhizaschimmels beheerd kunnen worden. Onder optimale omstandigheden, schat hij dat de paddenstoelen een jaarlijkse omzet van ongeveer € 2.500 per ha kunnen opleveren.

Hoe de paddenstoelen geoogst en verkocht zullen worden, moet nog uitgemaakt worden. Jos Koopmans ziet verschillende mogelijkhe-

Saffraanmelkzwam (*Lactarius deliciosus*)

den. Eén optie is om samen te werken met restaurants die de champignons zelf kunnen oogsten. Een andere optie is om de paddenstoelen te laten oogsten door vrijwilligers of medewerkers van landgoed Schijf. Voor de langere termijn onderzoekt Jos Koopmans

ook de mogelijkheid om een buurtwinkel te openen waarin nieuwe streekproducten verkocht kunnen worden, zoals het vlees van de Tamworth varkens en de Hereford runderen en de verschillende eetbare paddenstoelen.

Saffraanmelkzwam

Erfgoedpanden en energiemaatregelen: Een delicate balans tussen behoud en duurzaamheid

Auteur: Inge Appermont (Agentschap Onroerend Erfgoed)

”

We zijn bezig met de ontwikkeling van een nieuwe strategie voor bosonderzoek afgestemd op de nieuwe beleidscontext en noden.

In het recent beleid rond verhuur en verkoop van historische panden is een opvallende uitdaging ontstaan. Net zoals reguliere huurwoningen mogen deze panden niet meer verhuurd worden onder een bepaald energieniveau. Het behoud van hun erfgoedwaarde bemoeilijkt in sommige situaties het behalen van deze eisen.

Uitzondering voor historische panden

Het probleem heeft de aandacht getrokken van de overheid, vooral nadat de minister in november 2022 beloofde actie te ondernemen. Uit de herziene EU-richtlijn, blijkt dat historische panden nog steeds een uitzondering kunnen verkrijgen, doch de uitwerking wordt overgelaten aan de lidstaten.

De complexiteit van het vraagstuk wordt geïllustreerd door het feit dat veel historische panden eenvoudigweg niet kunnen voldoen aan doorgedreven energienormen zonder verlies van erfgoedwaarde. Ministeriële beloftes om oplossingen op maat te bieden voor elk gebouw lijken nog niet tot concrete maatregelen te hebben geleid.

”

Het huidige risico is dat eigenaren van monumenten, geconfronteerd met financiële druk, mogelijk drastische maatregelen nemen, zelfs panden zouden “verminken” om te voldoen aan de energie-eisen.

Het huidige risico is dat eigenaren van monumenten, geconfronteerd met financiële druk, mogelijk drastische maatregelen nemen, zelfs panden zouden “verminken” om te voldoen aan de energie-eisen. Bijvoorbeeld, het installeren van zonnepanelen en dubbele beglazing kan onherstelbare schade aanrichten aan het historisch erfgoed.

De juridische constellatie maakt het omzetten van de Europees voorziene uitzondering echter niet makkelijk, omdat de minimale energienormen voor woningkwaliteit onderdeel zijn van het grondrecht op menswaardig wonen. Het in mei 2023 geactualiseerde Vlaamse Energie- en Klimaatplan voorziet het

onderzoeken en juridisch verankeren van een individuele afwijkings- of uitzonderingsmogelijkheid.

Uitzondering voor historische panden

Het huidige onderzoek richt zich op het leveren van een energieadvies onroerend erfgoed op maat van het historische pand. Dit energieadvies is een aanvullend document bij een EPC. Het geeft per schildeel een zicht op de isolatiestrategieën die uitvoerbaar zijn, rekening houdende met de erfgoedwaarde van het pand.

Een belangrijke nuance is dat politici alleen uitzonderingen willen toestaan wanneer het behoud van de erfgoedwaarde het realiseren van betere energieprestaties onmogelijk maakt. Dit betekent geen algemene uitzondering, maar eerder een geval-per-geval benadering.

In afwachting van verdere ontwikkelingen blijft de balans tussen behoud van erfgoed en duurzaamheid een uitdaging. Het is duidelijk dat de weg naar een passende oplossing voor erfgoedpanden tegen 2030 niet eenvoudig zal zijn en eigenaren hebben recht op zekerheid voordat nieuwe maatregelen van kracht worden.

Procedure voor verhuurders of verkopers van residentiële historische panden?

Het agentschap Onroerend Erfgoed maakt het energieadvies onroerend erfgoed gratis op. Om een energieadvies onroerend erfgoed aan te kunnen vragen, moet de eigenaar beschikken over een EPC, opgemaakt na 1 januari 2019 met waarde D, E of F en moet het pand beschermd zijn als monument.

” Om een energieadvies onroerend erfgoed aan te kunnen vragen, moet de eigenaar beschikken over een EPC, opgemaakt na 1 januari 2019 met waarde D, E of F en moet het pand beschermd zijn als monument.

Het energieadvies onroerend erfgoed wordt in 2024 in vier golven gelanceerd. Momenteel zijn de eerste erfgoedconsulenten opgeleid. Door toepassing van de afwegingskaders erfgoed en energie bepalen zij de isolatiestrategieën die geschikt zijn voor de verschillende onderdelen van de gebouwschil (daken, vloeren, muren en schrijnwerk): deze kunnen gaan van niet isoleren, tot isoleren met voorwaarden, tot maximaal isoleren. Voor het optimaliseren van de technische installaties bevat het aandachtspunten en tips die relevant zijn in een erfgoedcontext.

Het agentschap Onroerend Erfgoed onderzoekt samen met Wonen in Vlaanderen en het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap of op basis van het energieadvies onroerend erfgoed in de toekomst een individuele afwijking of uitzondering van minimale energienormen verleend kan worden. Verkoop en verhuur van het beschermde pand zullen dan mogelijk blijven, ook al voldoet het pand niet aan de minimale energienormen.

Begin januari zijn de eerste 9 gemeentes gelanceerd waar een energieadvies onroerend erfgoed kan aangevraagd worden: vanaf november 2024 zal dit in heel Vlaanderen mogelijk zijn.

Meer informatie over het energieadvies onroerend erfgoed, als ook over de gefaseerde lancering vindt u terug op de website

Meer informatie over de afwegingskaders vindt u terug op de website

UW LANDBOUWER

Advies en ondersteuning
Duurzame landbouw
met geïntegreerd natuurbehoud
Biologische en gangbare landbouw
Behoud van pachtvrije gronden
Beheer voor derden

T +32 (0)14 98 01 32

TERRA
ESTATES MANAGEMENT

www.terra.estate

Bos

Over de lork

Auteur: David Dancart – Vertaling van het artikel “La conduite des mélèzes” uit Silva Belgica 6/2023 door Kobe Vermeersch

Hoewel er in de jaren 50 en 60 een golf van aanplantingen van de lork plaatsvond, keerden bosbouwers deze soort geleidelijk de rug toe. Als gevolg daarvan werden de bestanden steeds kleiner. De laatste jaren maakt de lork echter een comeback en geniet de soort hernieuwde belangstelling onder bosbouwers. In 2021 bedekte de lork 8.200 ha in Wallonië, of 1,7% van het productiebos (480.300 ha), tegenover 6.300 ha in 2015. Ter vergelijking: in 2021 vertegenwoordigde de fijnspar 26% en de Douglasspar 5%.

De heropleving van de lork is gebaseerd op de kwaliteiten en voordelen die deze soort biedt. Het hout van de lork is zeer duurzaam en heeft een onmiskenbare esthetische aantrekkingskracht, waardoor het geschikt is voor een breed scala aan toepassingen, zowel binnen- als buitenshuis. Bovendien kan het snel geproduceerd worden, dankzij de krachtige jeugdgroei. Vanuit cultureel oogpunt heeft lork een breed trofisch bereik, wat betekent dat het op heel

wat verschillende bodems gekweekt kan worden, van de meest zure tot de meest kalkrijke. Vanuit landschappelijk oogpunt biedt deze bladverliezende naaldboom merkbare contrasten, vooral in de herfst, wanneer hij een gouden tint aanneemt. Wat de biodiversiteit betreft, stimuleert zijn licht bladerdak de ontwikkeling van kruidachtige en struikvormige lagen. Al deze voordelen maken het tot een goede diversificatiesoort en een alternatief voor fijnspar en Douglasspar.

De ene Lork is de andere niet

We hebben drie soorten lork: de Europese lork (*Larix decidua*), de Japanse lork (*Larix kaempferi*) en de hybride lork (*Larix x eurolepis*), een kruising tussen de twee bovengenoemde soorten. In onderstaande tabel worden de soorten meer in detail bekeken.

	Europese lork	Japanse lork	Hybride lork
Gedrag	Strikt heliofiel. Verdraagt geen bedekking vanaf een jong stadium. Verdraagt geen laterale concurrentie in het volwassen stadium (vereist vol licht).		
Klimatologische beperkingen	Gevoelig voor late vorst (lente) door vroege knopuitloop. Niet erg gevoelig voor vroege vorst.	Gevoelig voor vroege vorst omdat de vegetatiecyclus zich tot laat in het jaar uitstrekt. Niet erg gevoelig voor late vorst.	
	Gevoelig voor droogte. Kan geschikt zijn voor plaatsen met weinig waterreserves als de regenval dit compenseert.	Zeer gevoelig voor droogte. Te vermijden op bodems met weinig waterreserves.	
	Niet erg gevoelig voor hittegolven.		
	Niet erg gevoelig voor sneeuw en vorst.	Gevoelig voor sneeuw en vorst omdat hij zijn naalden later verliest dan de Europese lork. Mogelijke windval en sneeuwbreuk.	
Wortels	Gevoelig voor wind in een jong stadium. Niet erg gevoelig voor wind in het volwassen stadium als de plant een lage dichtheid heeft.	Gevoelig voor wind in een jong stadium. Gevoeliger voor wind in het volwassen stadium dan Europese lork omdat de kroon breder is, de wortels minder sterk en de hoogtegroeï iets hoger. Windverspreiding mogelijk, vooral op slechte plaatsen. Sabelvormige vervorming van de stam.	Niet erg gevoelig voor sneeuw en vorst.
	Diep en krachtig schuin.	Diep en krachtig schuin, maar minder dan bij de Europese lork.	

Bos

	Europese lork	Japanse lork	Hybride lork
Ziektes	Gevoelig, vooral Alpiene varianten, die koste wat het kost vermeden moeten worden.	Niet gevoelig.	Minder gevoelig dan de Europese lork.
Bodembeperkingen	Gevoelig voor watertekort.	Zeer gevoelig voor watertekort.	Vrij tot zeer gevoelig voor watertekort.
	Zeer gevoelig voor bodems met een wisselend waterregime.		
	Verdraagt droge grond bij goede neerslag (Ardennen).	Uitgesloten op droge grond.	Uitgesloten op droge grond.
	Zeer gevoelig voor wateroverlast. Zeer gevoelig voor anaërobie (energiewinning zonder zuurstof) en bodemverdichting.	Gevoelig voor wateroverlast, maar minder dan Europese lork, verdraagt vochtige plaatsen. Gevoelig voor anaërobie en bodemverdichting, maar minder dan de Europese lork.	Gevoelig voor wateroverlast, maar minder dan de Europese lork. Gevoelig voor anaërobie en bodemverdichting, maar minder dan de Europese lork.
Breed trofisch bereik en mogelijk op zure of kalkrijke bodems.			
Topografie	Vermijd dalbodems, deze zijn te nat. Geef de voorkeur aan zuidhellingen boven noordhellingen.	Vermijd zuidhellingen. Noordhellingen zijn gunstig voor Japanse lork, die een hoge luchtvochtigheid waardeert.	Geen bijzondere opmerkingen.
Groei	Vroeg, snel maar niet aanhoudend.		
Productiviteit	9 tot 12 m ³ /ha/jaar op 50-jarige leeftijd.	10 tot 13 m ³ /ha/jaar op 40-jarige leeftijd.	15 tot 16 m ³ /ha/jaar op 30-jarige leeftijd.

Bron: Ecologisch boomsoortenregister - <https://www.fichierecologique.be>

Verspreiding

Het natuurlijke verspreidingsgebied van de Europese lork is continentaal, voornamelijk de Alpen, de noordelijke Karpaten en de vlaktes van Polen, dus is hij aangepast aan warmere zomers dan in Wallonië.

De boom heeft echter veel water nodig. Hij kan dus op vrij droge plaatsen groeien (drainerende grond, zuidhellingen), op voorwaarde dat er voldoende neerslag valt. Buiten de Ardennen zal hij het dus op dergelijke plaatsen moeilijk hebben.

De lork gedijt het best op diepe, goed doorluchte bodems met een goede watertoevoer. Waterarme bodems, ondiepe bodems, bodems met wisselende waterregimes en verdichte bodems moeten vermeden worden. In tegenstelling tot de Europese lork verdraagt de Japanse lork geen droge grond en is hij beter gepast voor natte bodems. De hybride lork houdt het midden tussen deze twee soorten. Op vlak van bodemrijkdom is de lork in het algemeen dus op de meeste plaatsen geschikt.

In een jong stadium is de lork gevoelig voor wind omdat de hoogtegroeï sneller gaat dan de wortelgroei, wat een risico op destabilisatie van de plant met zich meebrengt. Locaties die te veel aan wind blootgesteld zijn, moeten daarom vermeden worden, en met deze gevoeligheid moet bij de bosbouw rekening gehouden worden. De installatie van een laterale beschutting die van de natuurlijke groei gebruik maakt, is een mogelijke oplossing. De lork is daarenboven gevoelig voor veegschade door mannetjesherten en reebokken. Wildbescherming is daarom niet overbodig waar deze hertachtigen aanwezig zijn.

Beheer

Men mag niet vergeten dat lork geen begroeiing boven het hoofd verdraagt. Hoewel hij zich door zijn sterke jeugdige groei snel kan bevrijden van concurrerende vegetatie, waardoor de noodzaak voor herbeplanting en ruiming beperkt blijft, moeten omliggende jonge planten goed gerooid worden om optimale zijgroei mogelijk te maken en hun stabiliteit in winderige omstandigheden te verbeteren. Ze zijn ook erg gevoelig voor onkruid zoals braam, dat de planten snel kan ombuigen.

De lork groeit snel, maar niet langdurig, en de groei neemt snel af naarmate hij ouder wordt. De eerste uitdunning moet daarom worden uitgevoerd alvorens de groeisnelheid afneemt, om het reactievermogen van de soort ten volle te benutten.

Over het algemeen groeit de hybride lork sneller dan de Japanse en Europese lork. Als volwassen boom verdraagt de lork geen concurrentie, noch van bovenaf noch van opzij. Het is essentieel voor de groei om vroeg en sterk uit te dunnen. De lork kan alleen beheerd worden door een zeer dynamische bosbouw, met als doel het gigantische groeipotentieel van de boom ten volle te benutten. Als hij goed wordt beheerd, biedt hij een aantrekkelijk rendement op investering op de leeftijd van 40-60 jaar.

Hoewel de lork een alternatief is voor de fijnspar (op plaatsen die geschikt zijn voor beide soorten), is de bosbouw ervan op geen enkele manier te vergelijken. De kroon van de lork moeten o.a. vrij kunnen groeien. Ter vergelijking: op een leeftijd van ongeveer 50 jaar zijn er in een lorkenbestand ongeveer 100-120 stammen per hectare, terwijl dat bij een fijnsparbestand ongeveer 250 stammen per hectare is. De dynamiek en intensiteit van het dunnen is daarom zeer verschillend. Bij de lork is dynamische bosbouw met zware, vroege uitdunningen essentieel om de dominante bomen vrij te kunnen laten groeien.

Qua bosbouw zijn er verschillende scenario's mogelijk, afhankelijk van de doelstellingen die de beheerder heeft bepaald, maar gezien de groeikarakteristieken van de soort wordt aanbevolen om de

uitdunningen uit te voeren volgens een variabele rotatie. Voor een optimale groei moeten de eerste drie uitdunningen in een driejarige rotatie uitgevoerd worden, waarna de rotatie tot zes jaar verlengd wordt. Telkens wordt ongeveer een derde van de stammen (30%) verwijderd (2 op 5 voor hybriden).

De eerste uitdunning zal eerder plaatsvinden bij hybride lork dan bij Japanse lork, en eerder bij Japanse lork dan bij zijn Europese neef. De laatste uitdunning moet plaatsvinden wanneer de gemiddelde omtrek 160-180 cm bereikt. Op het moment van de eerste uitdunning worden scheidingswanden geplaatst van 4 meter breed en 15 tot 20 meter uit elkaar, of zelfs meer.

De kwaliteit van het hout

Lorkhout uit de Alpen of Siberië biedt de beste technologische kwaliteiten. Dit komt doordat de bomen in deze regio's vanwege het klimaat langzamer groeien. Hoe langzamer een bepaalde naaldhoutsoort groeit, hoe dichter het hout zal zijn, omdat de groeiringen smal zijn.

Als we alleen al met dit fysiologische principe rekening houden in onze bosbouw, zou het beter zijn om Europese lork te planten in plaats van Japanse lork, laat staan hybride lork, en om aan bosbouw te doen met verminderde uitdunning.

Dit is echter niet geschikt voor onze breedtegraden, waar lork een uitzonderlijk groeipotentieel heeft dat benut moet worden. Bovendien

is uitdunnen essentieel voor de stabiliteit van de bestanden, vooral omdat lork gevoelig is voor wind als er onvoldoende uitgedund wordt.

Vandaag geven de houtverwerkers de voorkeur aan Europese lork met "beperkte" groei. We geloven echter dat de bosbouwer het potentieel van de soort in relatie tot de locatie optimaal moet benutten en daarom het best lork produceert met behulp van dynamische bosbouw, ongeacht de gekozen soort.

Kwalitatief lorkhout (zonder knoesten) zal altijd een nobele toepassing vinden, ongeacht de breedte van de ringen (bv. bij brede ringen als bekleding, bij smallere ringen als structuur).

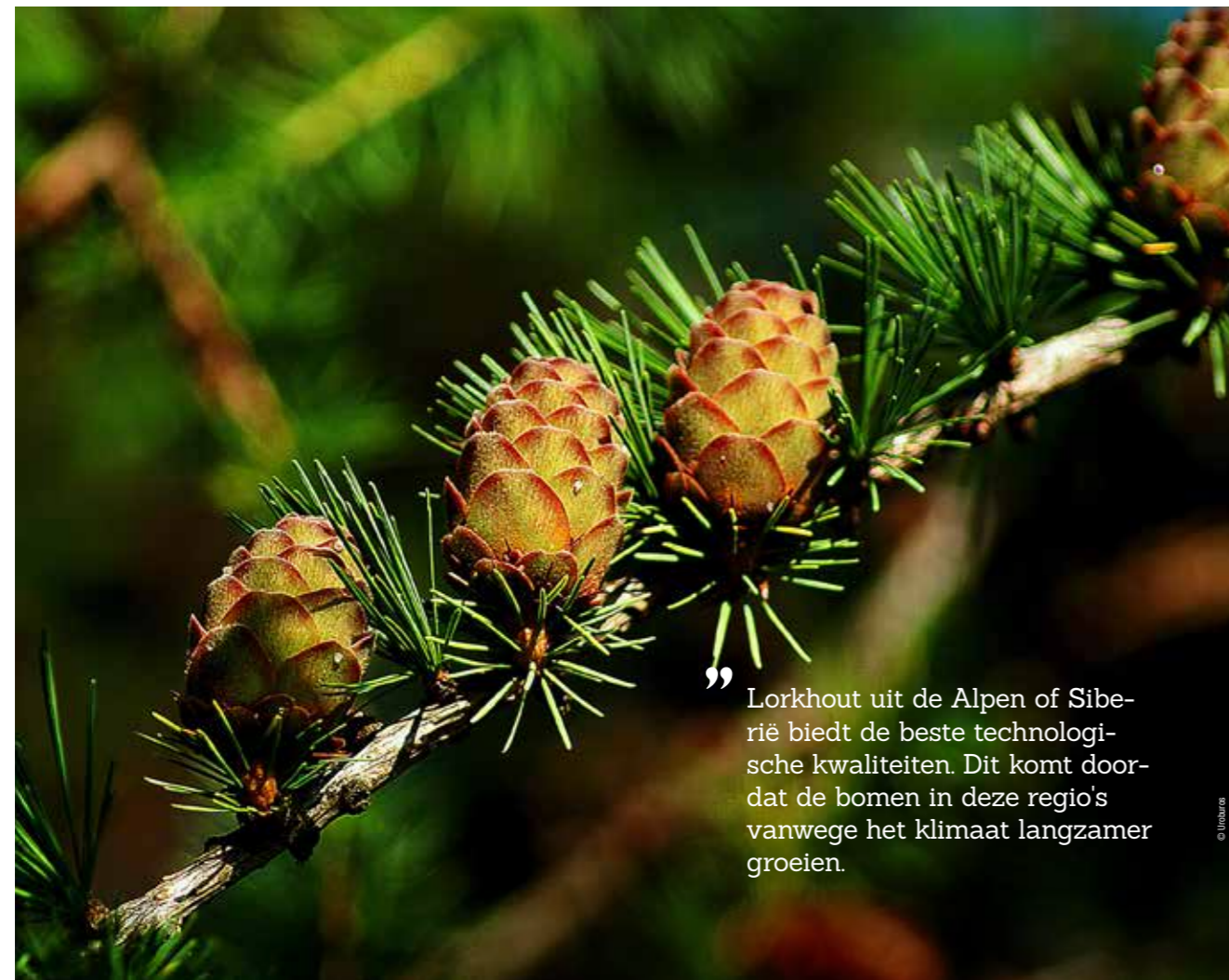
Conclusie

De lork is een van de meest geschikte soorten om onze bosbouw te diversifiëren. Het is een alternatief voor fijnspar en Douglasspar. Door zijn productiviteit is hij daarenboven zeer rendabel. De lork heeft ook een aantal voordelen op het gebied van biodiversiteit.

Het is dus een soort die zich goed leent voor duurzaam bosbeheer. Echter, de bosbouwer moet er rekening mee houden dat het een strikt heliofiel soort is, die geen lichtconcurrentie duldt, om zijn hoog jong groeipotentieel volledig te ontwikkelen. Bijgevolg zal de bosbouw vooral op vroegtijdig en dynamisch uitdunnen moeten inzetten, zodat de volwassen bomen zich in "vrije groei" kunnen ontwikkelen.

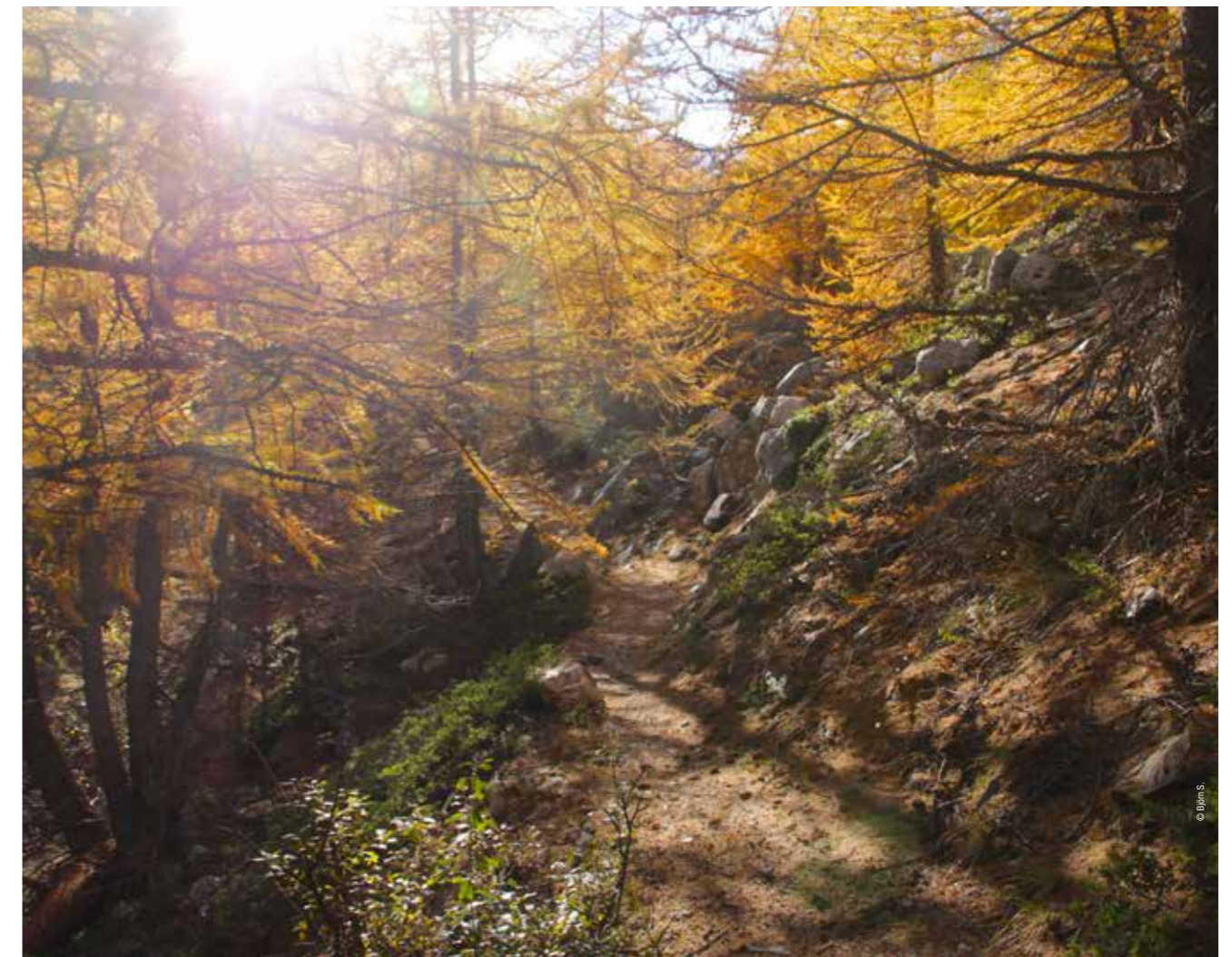
Bronnen

- *Pitié pour le mélèze. J.P. Scohy. Silva Belgica 6/1990*
- *Les guides du sylviculteur. Le mélèze. Coordination Philippe Riou-Nivert. CNPF-IDF 2001*
- *Les mélèzes. J. Rondeux et D. Pauwels. SPW, DGARNE-DNF. Fiche technique n°11. 2001*
- *Choisir un scénario sylvicole pour les mélèzes. D. Pauwels, Ph. Lejeune, J. Rondeux. Forêt Wallonne n°61 – 2002*
- *Le mélèze en Région wallonne. État des lieux et stations potentielles. H. Claessens, H. Lecomte, D. Pauwels. Forêt Wallonne n°61 – 2002*
- *Le mélèze en Europe. Quelles perspectives? L.E. Pâques. Forêt Wallonne n°61 – 2002*
- *Inventaire forestier wallon. Résultats 1994 – 2012. SPW – DGO3 – Département de la Nature et des Forêts*
- *Direction des Ressources forestières*
- *PanoraBois Wallonie édition 2015, Office économique wallon du bois*
- *Rapport sur l'état de l'environnement wallon 2017. SPW Éditions.*
- <http://etat.environnement.wallonie.be>
- *Achat de plants de mélèze : quelques points d'attention. OEWB. Silva Belgica 6/2020.*
- *PanoraBois Wallonie édition 2021, Office économique wallon du bois*
- *Les semences forestières. D. Dancart. Silva Belgica 1/2021*
- *Fichier écologique des essences - <https://www.fichierecologique.be>*

” Lorkhout uit de Alpen of Siberië biedt de beste technologische kwaliteiten. Dit komt doordat de bomen in deze regio's vanwege het klimaat langzamer groeien.

© Ulpheus

© Bjoans

Leifruit op kasteeldomeinen en landhuizen, een rijke geschiedenis met een mooie toekomst

Auteur: Jeroen Delmotte en Dieter Dewitte, Pomko vzw

Inleiding

Fruit was een onmisbaar onderdeel van kasteeltuinen in het verleden. Naast siertuinen waren er moestuinen, boomgaarden én een tuinmuur met leifruit. De fruitteelt zelf was erop gericht om vruchten te telen van de beste kwaliteit. Men plantte een grote verscheidenheid aan rassen, zodat er een grote variatie aan smaken was en er elk seizoen fruit op tafel van de eigenaar kon worden gezet. Niet de kwantiteit, maar de schoonheid om mee te pronken op feesttafels stond voorop. Leifruitbomen waren ook een lust voor het oog. Leifruit werd immers niet alleen om zijn functionaliteit geteeld, maar ook vanwege de esthetische waarde die het kon toevoegen aan de tuinen en landschappen.

” Vandaag de dag is er echter nood aan een herwaardering van leifruit op deze historische sites. We moeten er voor zorgen dat het leifruit op de historische sites niet verloren gaat en deze weer in al zijn glorie herstellen.

De missie van Pomko (www.pomko.be) is een actieve bijdrage leveren aan het herwaarderen van leifruit op kasteeldomeinen. Recent kreeg Pomko hiervoor ook een beurs van de Vlaamse overheid om de “De eeuwenoude hovenierskunst leifruit kweken weer nieuw leven te geven”. Meer informatie over dit traject, kan u vinden op: <https://www.pomko.be/m-l-leifruit>

Leifruit: nut en schoonheid in één concept verenigd

Leifruit (ook wel espalierteelt genoemd) is een verzamelnaam die wordt gebruikt om fruitbomen te beschrijven die langs muren of hekken zijn geleid en worden gesnoeid om een platte, horizontale vorm aan te nemen. In Frankrijk noemde men deze leidtechniek “*taille raisonnée*”, ofwel “*beredeneerde snoei*”. Om hun groei te remmen worden de fruitrassen op zwakgroeiende onderstammen geënt en door voortdurend snoeien en ombuigen (leiden) in omvang beperkt. Verschillende fruitsoorten zijn hiervoor geschikt: appel, peer, perzik, abrikoos, vijg, pruim, kers,... Leifruit kan ook verschillende vormen aannemen: Verrier palmet, enkele U-vorm, snoer, pauwstaart, piramidevorm, waaivorm, spilvorm,... Deze vormen van hovenierskunst die *nut en schoonheid* in één concept verenigen, golden in de 17de en 18de eeuw in Vlaanderen als kunstvorm met vorstelijke allure.

De geschiedenis van het leifruit

De fruitteelt werd in onze streken naar alle waarschijnlijkheid geïntroduceerd door de Romeinen. Vanaf de 16de eeuw kan men twee grote vormen van fruitteelt onderscheiden: enerzijds de luxeteelt van de rijke burgerij en anderzijds de uit noodzaak ontstane boerenboomgaarden.

Tijdens de renaissance dook de leifruitboom op als een artistieke versiering in de tuin. Rijke edellieden lieten vanaf de 16de eeuw bij hun kastelen en landhuizen vaak prachtige tuinen en parken aanleggen waar ook bijna altijd een grote moestuin en een fruittuin bij hoorden. Vooral in de 17de eeuw kende de fruitteelt een enorme

ontwikkeling. De techniek werd vervolgens overgenomen door landgoederen en kasteeltuinen in heel Europa.

Vanaf het midden van de 17de eeuw was er vooral in Frankrijk een snel groeiende en levendige belangstelling voor leifruit. Dat had onder meer te maken met de ontwikkelingen in Frankrijk waar koning Louis XIV niet alleen het kasteel in Versailles maar ook Le Potager du Roi liet aanleggen waar de koninklijke hovenier Jean-Baptiste de La Quintinie het enten en snoeien van fruitbomen tot een ware kunst verhief. In heel Europa kreeg het telen van fruit in lei- en vormbomen een vorstelijk allure. Gedurende de 17de en 18de eeuw werd leifruit ook in Vlaanderen steeds vaker gebruikt in formele tuinen en landgoederen van aristocratische families.

” Vlamingen behoorden in die tijd tot de grootmeesters van het kweken van geleide fruitbomen. Hun vakmanschap was tot ver buiten de landsgrenzen bekend.

Tijdens de 19de en vooral 20ste eeuw verloor leifruit geleidelijk aan haar populariteit vooral vanwege de opkomst van intensievere landbouwmethoden en grootschalige fruitteelt.

Vandaag de dag komt men in oude tuinen van kloosters, op sommige oude landgoederen en op kasteeldomeinen nog regelmatig leifruit tegen. En ook op een aantal historische plaatsen bleven nog leibomen bewaard en werden ze als het ware museale restanten van een eens levende vorm van hovenierscultuur.

Leifruit op historische landgoederen en kastelen: erfgoedwaarde en genetische rijkdom

Het rijke leibomenambacht was het paradepaardje van de hovenierskunst en maakte integraal deel uit van de **tuintradities bij kastelen en landhuizen** in verschillende delen van Europa. Leifruit combineerde het praktisch nut met esthetische waarde en draagt ook bij aan de unieke uitstraling en beleving van historische landgoederen en kastelen. Leifruit combineert zowel functionele als decoratieve aspecten, wat resulteert in een rijke traditie die tot op de dag van vandaag voortleeft. Kasteeldomeinen zijn unieke locaties waar men de oude fruitgeschiedenis weer onder de aandacht kan brengen. Het is daarom ook zo belangrijk dat deze fruittuinen gerestaureerd en onderhouden worden om het erfgoed en de esthetiek van leifruitbomen te behouden.

Op het vlak van fruitvariëteiten vertegenwoordigt het leifruit op historische sites (kasteeltuinen) ook een **enorme genetische rijkdom en variatie**. Dit veelzijdige soortenspectrum vormt een onschatbare reservoir van genetisch materiaal. De oude en robuuste soorten bevatten de genetische informatie over weerstandsvermogen, resistentie tegen ziekten en plagen, aanpassing aan de standplaats, lokale geschiktheid, smaakvariatie. Jammer genoeg dreigen we veel van deze oude fruitvariëteiten te verliezen. Op de verschillende historische sites kan men nog veel van deze oude fruitrassen terugvinden.

Pomko

een Kollektief dat zich inzet voor herwaardering van leifruit en het genetisch bewaren van oude fruitsoorten.

” Aan een hoog tempo verliezen we pomologisch waardevol erfgoed. Willen we in stand houden wat er rest, dan gaan we best snel samen op pad. Niet alleen zullen verschillende oude fruitvariëteiten verdwijnen, ook de erfgoedverhalen en het ambacht (kweken, snoeien, enten, oculeren, leifruitteelt,...) zal verdwijnen.

- Vanuit deze pomologische uitdagingen werd Pomko (www.pomko.be) begin 2022 opgericht. De bezieler van dit initiatief is Dieter Dewitte, die al meer dan 25 jaar gepassioneerd bezig is met het borgen van oude fruitrassen. Begin 2022 besloot Dieter samen met zijn neef Jeroen Delmotte Pomko op te richten. In augustus 2023 sloot Paul-Emile Dewulf zich ook aan bij Pomko.

Pomko schrijft fruitkundige cultuurhistorische verhalen waarin het zoeken en bewaren van het fruitkundig erfgoed centraal staat. Via gedreven onderzoek naar oude fruitrassen en het herontdekken van oude fruitrassen slaagt Pomko er in om boeiende fruitboomprojecten aan te leggen en collecties te bewaren en te verruimen. De fruitboomprojecten kunnen alle kanten opgaan: van een collectieboomgaard, een thematische boomgaard (bv streekeigen soorten) tot het reconstrueren van een oorspronkelijke aanplant uit pakweg 1908 of tot het tot leven brengen van een pomologisch boek of naslagwerk. Niet zomaar boomgaarden dus, maar altijd boomgaarden met een sterk, lokaal verankerd en erfgoedkundig verhaal.

” Wat Pomko, leert, ervaart, boeit, ruikt en proeft, wil het ook doorgeven aan de toekomstige generaties.

Dat doet Pomko op verschillende manieren: informatieoverdracht via boomgaardrondleidingen, lessenreeksen snoei, oculeren en enten (“maak zelf je eigen fruitboom”), fruitproefmomenten, boomgaardfeesten, ... Op die manier zorgen we ervoor dat een prachtig stukje fruitkundig erfgoed bewaard wordt, waar iedereen van kan blijven genieten.

Naar een globale aanpak van het levend fruitkundig erfgoed op historische sites

Pomko heeft een unieke expertise in het kweken, vormen, leiden, onderhouden, verjongen en restaureren van leifruit:

- Dankzij de uitgebreide levende databank (fruitcollectie) en samenwerking met verschillende pomologen zijn we in staat om de oorspronkelijke aanplant uit pakweg 1890 opnieuw samen te stellen.
- Gebaseerd op resultaten uit het cultuurhistorisch onderzoek of op de historische site nog aanwezige documenten maken we de wedersamenstelling van de oorspronkelijke aanplant mogelijk. We ondersteunen ook in het determineren (op naam brengen), van de nog aanwezige fruitrassen.
- Vaak slaat de tand des tijds toe en heeft de nog aanwezige fruittuin het hard te verduren. De fruitbomen van eender welke vorm (leifruit, laagstam, halfstam of hoogstam) worden met de grootste zorg en vakkennis hersteld, onderhouden of gerestaureerd zodat deze nog jaren de fruittuin kunnen sieren.
- In de kwekerij van Pomko wordt plantgoed opgekweekt, hier kweken we doelgericht uniek leifruit (verrier palmiet, enkele u, waaivorm, ...) laagstam, fruithaag, halfstam en hoogstam van erfgoedrassen op voor specifieke projecten.
- Via onze digitale ontsluiting en een uniek fruitboomspaspoort (<https://www.pomko.be/qr-labels>) creëren we een unieke beleving voor de eigenaar of bezoeker.

Alle info via: info@pomko.be | www.pomko.be | facebook: @pomkovzw | instagram: #pomkovzw

Toerisme

Jeugdgroepen op zoek naar kampeerterrein

Auteur: Maarten Dekoninck, Centrum voor jeugdtoerisme

Tijdens de zomervakantie kan je praktisch niet naast het jeugdwerk kijken. Ze doorkruisen jouw dorp of gemeente bij een dagtocht of meerdaagse. Om hun grote kampen te organiseren, kloppen ze misschien wel aan voor overnachting op jouw domein. Sommigen kiezen hierbij voor een gebouw met of zonder bedden, volledig uitgerust of met minimale voorzieningen. Anderen verkiezen een tentenkamp op een terrein waar ze back-to-basics gaan, nog anderen vinden een combinatie van beide ideaal. Maar waar zijn die groepen nu juist naar op zoek? Kan jij daar aan bijdragen? Wat zijn de voordelen en de nadelen?

” Als je een kampeerterrin minder dan 75 dagen per jaar verhuurt aan jeugdgroepen, hoef je niet te voldoen aan de Vlaamse regelgeving uit het logiesdecreet.

Logiesdecreet

Als je een kampeerterrin minder dan 75 dagen per jaar verhuurt aan jeugdgroepen (wat in de praktijk meestal het geval is), hoef je niet te voldoen aan de Vlaamse regelgeving uit het logiesdecreet. Er is wel meldingsplicht aan de burgemeester. Hier is geen vaste procedure voor en dit kan variëren van gemeente tot gemeente. Doorgaans volstaat het om een brief of e-mail te zenden naar het college van burgemeester en schepenen, waarin je je gemeente op de hoogte stelt van je plannen. De gemeente kan jouw plannen verbieden en/of voorwaarden opleggen, maar ook gewoon (stilzwijgend) toezeggen.

Wil je je terrein meer dan 75 dagen verhuren of ook niet-jeugdgroepen ontvangen? Dan wordt je wel onderhevig aan het logiesdecreet en gelden de regels voor de campings.

Als je een kampeerterrin minder dan 75 dagen per jaar verhuurt aan jeugdgroepen, hoef je niet te voldoen aan de Vlaamse regelgeving uit het logiesdecreet.

Ruimtelijke ordening

Zolang er op een weide niet langer dan 4 maal 30 dagen per jaar gekampeerd wordt door jeugdgroepen, wordt het jeugdkampen beschouwd als “tijdelijke handelingen en constructies”. Er is voor deze activiteit dus geen omgevingsvergunning vereist en deze kan plaats vinden in alle niet-kwetsbare gebieden van het ruimtelijk plan, voor zover deze activiteit de realisatie van de algemene bestem-

ming niet in het gedrang brengt. In kwetsbare gebieden (doorgaans natuur- en bosgebied) kunnen jeugdgroepen ook kamperen. Het opzetten van een kampeerplek voor jeugd kan beschouwd worden als “het aanbrengen van kleinschalige infrastructuur, gericht op het toegankelijk maken van het gebied voor recreatief medegebruik”. In deze gebieden mag evenmin de algemene bestemming in gevaar komen en moet er uiteraard ook toestemming van de beheerder van het gebied zijn.

Andere wetgeving

Ook met betrekking tot de volgende wetgeving moet je een aantal zaken goed afstemmen:

- Een HUDO (door de groep gesjord WC) kan, maar moet gegraven worden op minimaal 10 meter afstand van waterlopen en minimaal 100 meter van waterwinningsgebied. Is dit niet mogelijk, dan kunnen mobiele toiletten of een toiletwagen gehuurd worden.
- Kampvuren kunnen niet zomaar en overal. Een kampvuur moet minimaal 25 meter verwijderd zijn van bos en/of natuurgebied en 100 meter van heide. Als eigenaar doe je een melding bij de gemeente dat er mogelijkheid tot het maken van kampvuur is op je terrein, op die manier hoeven groepen niet telkens opnieuw een melding of aanvraag doen. Het lokale bestuur kan jou wel een verbod opleggen bij vermoeden van gevaar en/of kan jou extra voorwaarden opleggen om de veiligheid te garanderen. In periodes van droogte kan er uiteraard ook een algemeen verbod zijn.
- Bekijk ook zeker hoe je je inkomsten correct kan aangeven aan de fiscus.

Toerisme

Het ideale terrein?

Er zijn geen minimale comforteisen voor tentengronden, maar aan de hand van onderstaande suggesties kan je het terrein wel extra aantrekkelijk maken voor de verblijvende groepen.

- Bepaal de maximale capaciteit met gezond verstand. Groepen zijn op zoek naar terreinen waar ruimte is voor sanitaire voorzieningen, slaap- en eettenten en speelruimte.
- Slapen in tenten vraagt een vlakke ondergrond. Te veel hellingsgraad op het slaappedeelte is een no go.
- Elektriciteit en drinkbaar water zijn geen must, maar het is een grote troef als je dit wel kan aanbieden. Het bespaart groepen veel logistieke zorgen.
- Mogelijkheid om tijdelijke voorzieningen te plaatsen, zoals aanwezigheid van sanitair of een mobiele oplossing, is een pluspunt.
- Een toffe omgeving met veel (groene) speelruimte, nabijheid van toegankelijk bos, water in de vorm van een beek of een meer, voldoende afstand van burens ... zijn heel grote troeven.
- Bescherming tegen zon (schaduwplekken) of eventueel regen (afdak) zijn zeker ook wenselijk in de warme, wispelturige zomermaanden.

Wat zijn de voordelen voor jou?

- De piekperiode voor Vlaamse en Waalse groepen ligt tussen 1 juli en 15 augustus. In die periode mag je een serieuze portie jeugd enthousiasme op je terrein verwachten.
- Jouw terrein verhuren levert extra inkomsten op. Via Centrum voor Jeugdtoerisme vzw (CJT) kan je terugvinden wat gebruikelijke tarieven zijn en hoeveel huur je voor je terrein kan vragen: www.cjt.be/kampeerterrin.
- Je wordt gratis begeleid bij de opstart. CJT ondersteunt en omkadert uitbaters van verblijven en terreinen met oog voor de noden en verwachtingen van de jeugdgroepen. Bij starters komt CJT op plaatsbezoek om alle mogelijkheden te overlopen.
- Op de website www.kampas.be worden honderden Vlaamse jeugdverblijven en kampeerterrinen getoond. Je kan hierop ook jouw aanbod gratis promoten.

Zijn er dan geen nadelen?

- Goede afspraken maken goede vrienden. Daarom raden we aan om vooraf te bepalen welke afspraken er moeten nageleefd worden. Zo zet je in op goede communicatie tussen jou en de groep: vooraf, tijdens en na het verblijf. Hou hierbij rekening met een aantal specifieke zaken zoals aankomst- en vertrekuren, afval, parkeren, kampvuren, putten graven en eventuele geluidsoverlast.

Ben je overtuigd? Aan de slag!

- Lijkt het iets voor jou? Volg dan dit stappenplan.
- Contacteer CJT voor een gratis startersbegeleiding.
- Om je terrein tijdelijk (maximum 75 kalenderdagen per jaar) te mogen verhuren aan jeugdgroepen, dien je een melding te doen bij jouw gemeentebestuur.
- Na melding bij het lokale bestuur kan je terecht op www.kampas.be waar je je aanbod in de kijker kan zetten.
- Zet in op goede communicatie met eventuele andere betrokken partijen (gemeente, burens ...).
- Maak werk van een goed huurcontract en een huishoudelijk reglement. Zet afspraken op papier.

Nog vragen?

Centrum Jeugdtoerisme vzw (CJT) helpt je graag verder met al jouw vragen omtrent uitbating zoals aansprakelijkheid, inrichten terrein...

” De piekperiode voor Vlaamse en Waalse groepen ligt tussen 1 juli en 15 augustus.

Hier kom je te weten hoeveel huur je kan vragen om jouw terrein ter beschikking te stellen voor jeugdkampen.

Hier kan je jouw terrein aanbieden voor zoekende jeugdbewegingen.

Hout-energie: Een goedkope en milieuvriendelijke keuze?

Auteur: Ludovic Charlotiaux (vzw Valbiom), gepubliceerd in Silva Belgica n°6 2023, vertaald voor De Landeigenaar.

© Hefpak

Energie is een belangrijke economische kwestie, maar sinds het eerste rapport van het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) in 1990 is het ook een belangrijke milieukwestie geworden. Dit eerste rapport benadrukte al de overheersende invloed van de mens op de klimaatverandering: menselijke activiteiten veroorzaken een toename van het broeikas effect met een nooit eerder geziene snelheid.

In het huidige economische klimaat bestaat er geen twijfel over dat men op zoek is naar betaalbare energie tegen stabiele prijzen. De recente crisissen hebben de gevaren en de beperkingen van een te grote afhankelijkheid van de wereldmarkt aan het licht gebracht. Hoe past houtenergie in deze economische en ecologische context? De vzw Valbiom heeft dit onderzocht en de Waalse sensibiliseringscampagne "La Maîtrise du Feu" deelt haar advies over hoe houtenergie economisch en ecologisch te gebruiken.

Hout-energie: alomtegenwoordig in Wallonië

In België blijft vaste biomassa de meest gebruikte hernieuwbare energiebron, wanneer men kijkt naar alle sectoren samen: in 2020¹ goed voor 57% van de hernieuwbare energiemix. In Wallonië was vaste biomassa goed voor 59% van de hernieuwbare energie die in 2016² gebruikt werd.

Concreet gebruikt bijna één op vier Waalse huishoudens op een of andere manier hout als energiebron in hun woning. Van de huishoudens die met hout verwarmen, doet 70% dat met houtblokken. Al deze cijfers tonen aan hoe belangrijk het is om goed om te gaan met het verwarmen met hout en ervoor te zorgen dat de verbranding even schoon als efficiënt is.

Prijzen voor hout-energie: waar komen we vandaan en waar gaan we naartoe?

De afgelopen drie jaar hebben ingrijpende gebeurtenissen de planeet en onze maatschappij op zijn kop gezet. Om de recente trends in de hout-energieprijzen te begrijpen, moeten we dit in de juiste context plaatsen.

” In het huidige economische klimaat bestaat er geen twijfel over dat men op zoek is naar betaalbare energie tegen stabiele prijzen.

” De recente crisissen hebben de gevaren en de beperkingen van een te grote afhankelijkheid van de wereldmarkt aan het licht gebracht.

¹ Bioheat Report, Bioenergy Europe, editie 2023, website: <https://bioenergyeurope.org/article/429-bioheat-4.html>
² « Répartition des sources d'énergie renouvelable en Wallonie », FEBHEL, website: <http://febhel.be/fr/le-bois-energies-enchiffres>, consulté le 6/11/2023.

© Matt Symon

Voor 2020

Stabiliteit en betaalbare prijzen

Voor 2020 waren de houtbrandstofprijzen opmerkelijk stabiel. Deze stabiliteit was te danken aan de constante beschikbaarheid van grondstoffen en productiekosten. Daarnaast hielpen de relatief matige vraag en concurrentie om de prijzen op een betaalbaar niveau te houden, met zeer weinig schommelingen.

2020 - 2022

Een eerste onevenwicht tussen vraag en aanbod

Tijdens de eerste lockdown in 2020 en de periode van telewerken die daarop volgde, investeerden veel huishoudens in hout- of pelletkachels. Tegelijkertijd legden ze een voorraad houtbrandstof aan, soms in enorme hoeveelheden, uit angst voor tekorten, zoals tijdens de crisis met bepaalde producten was gebeurd.

De gevolgen van de toenemende vraag lieten zich in de winter van 2021-2022 voelen. Deze toegenomen vraag naar houtbrandstoffen ging gepaard met een stijging van de prijzen. De producenten zagen hun voorraden ook dalen als rechtstreeks gevolg van deze gezondheidscrisis. De voorraden zijn afhankelijk van de zaaghoutindustrie, maar deze had na de COVID 19-crisis te lijden onder een vertraging van de activiteit. Het herstel verliep traag, wat het onevenwicht tussen de groeiende vraag en het beperkte aanbod versterkte. De gemiddelde prijs voor pellets in zakken steeg met 271% tussen januari 2022 (gemiddeld 4,2 euro per zak van 15 kg) en de piek in oktober 2022 (11,4 euro per zak). Voor brandhout bedroeg de stijging 174% tussen januari 2022 (83,3 euro/stère) en november 2022 (144,7 euro/stère).

Februari 2022

Impact van de energiecrisis

In februari 2022 viel Rusland Oekraïne binnen, twee landen die een belangrijke rol spelen bij de levering van grond- en brandstoffen: Rusland voor gas en Oekraïne voor de hout-energiemarkt. De verstoring van deze aanvoer leidde onvermijdelijk tot een sterke stijging van de energieprijzen en veroorzaakte de grootste energiecrisis sinds jaren.

Historisch hoge prijzen voor gas, stookolie en elektriciteit hebben de vraag naar houtbrandstoffen doen toenemen. Deze stijging van de energieprijzen hebben ook een impact gehad op de verkoop van hout op stam, waardoor de aankooprijzen voor categorieën hout die bestemd zijn voor brandhout, zoals hardhout met een kleine diameter, de hoogte in zijn gegaan. Volgens de economische barometer van Filière Bois Wallonie (het vroegere Office Economique Wallon du Bois³) werden sommige loten verkocht voor meer dan 70 € euro/m³.

2024

Naar een nieuw evenwicht

Na een piek in oktober 2022 hebben de warme herfst en de zachte winter ervoor gezorgd dat de vraag stabiliseerde. De prijzen daalden weer geleidelijk en leken af te stevenen op een nieuw evenwicht, hoger dan voorheen. In februari 2023 daalde de gemiddelde prijs voor een zak pellets van 15 kg eindelijk weer onder de 10 euro. Er waren echter wel grote prijsverschillen tussen detailhandelaars: voor een pallet van 65 zakken kwaliteitspellets met ENplus- of DINplus-certificaat, ter plaatse af te halen, konden de prijzen tussen de € 435 en € 600 euro schommelen! Alvorens een beslissing te nemen is het dus als consument belangrijk om de aanbiedingen te vergelijken.

De toekomst van de houtbrandstof

Op de houtmarkt zal de opwaartse prijstrend waarschijnlijk nog aanhouden. Dit is te wijten aan verschillende factoren.

” Op de houtmarkt zal de opwaartse prijstrend waarschijnlijk nog aanhouden.

Eenzijds werd het brandhout dat dit jaar in de verkoop gebracht wordt een jaar of twee eerder gekocht door de houthandelaar. Deze twee jaar worden gebruikt om het hout op natuurlijke wijze te drogen, onder een geventileerd afdak. Anderzijds is er ook brandhout afkomstig van de takken en kronen van bomen die voor de houtproductie gekapt zijn. Ook hier moet het hout minstens twee jaar drogen vooraleer het als brandhout verkocht kan worden. Dit verklaart waarom de prijs van brandhout twee jaar achterloopt op het jaar waarin de tussenpersoon het kocht.

Een tweede verklaring ligt in het feit dat de brandhoutmarkt in Wallonië niet zo geprofessionaliseerd is. Daardoor hebben concurrentiële prijzen van kleine zelfstandigen prijsstijgingen enige

tijd tegengehouden. Vandaag weerspiegelt een prijs van € 134 voor een stère droog brandhout beter de reële waarde van dit product. Een terugkeer naar de prijzen van voor 2020 is dus hoogst onwaarschijnlijk. Bovendien stelt een betere prijsmarge de producenten van brandhout in staat om te investeren in o.a. automatisering, waardoor ze op de middellange tot lange termijn een meer concurrentiële prijs kunnen bieden.

We kunnen niet voorspellen in welke mate de prijzen verder zullen schommelen, maar de inflatie heeft zeker de minimumprijs voor zowel brandhout als pellets verhoogd. Volgens het recente onderzoek van Valbiom (oktober 2023) kostte een zak pellets van 15 kg (besteld per pallet) gemiddeld € 7, of € 0,0932/kWh. Hoewel België ongeveer 740.000 ton pellets produceert (waarvan naar schatting 500.000 voor eigen verbruik⁴), importeert het ook meer dan een miljoen ton. De pelletmarkt is geglobaliseerd en dat heeft dan weer zijn invloed op de prijs.

De wetgeving gaat ook in de richting van hernieuwbare energiebronnen, waaronder hout. Het verbod op de installatie van nieuwe mazoutketels vanaf 1 januari 2026 is hier het bewijs van en bevestigt alvast dat de energiemarkt nog niet op zijn laatste benen loopt.

⁴ Bioheat Report, Bioenergy Europe, editie 2023, website: <https://bioenergyeurope.org/article/429-bioheat-4.html>

” Na een piek in oktober 2022 hebben de warme herfst en de zachte winter ervoor gezorgd dat de vraag stabiliseerde.

HOUTBAAI

**Schatting en
waardebepaling van
ruraal vastgoed,
gronden en bossen**

Volgens Vlabel normen
of voor financiering

www.houtbaai.eu
hans.fivez@houtbaai.eu • +32 498 499360

MEERSMAN & VAN KEER

ADVOCATENASSOCIATIE

- ▶ Eigendomsrecht - Recht van uitweg - Erfdienstbaarheden
- ▶ Landbouwrecht en de Pachtwet
- ▶ Milieurecht - Milieuvergunningen
- ▶ Erfrecht en overdracht van het familiale landbouwbedrijf
- ▶ Dieren: Koop - Verkoop - Aansprakelijkheid

Willem Tellstraat 22, B-9000 GENT
meersman.vankeer@adv-mvk.be
Tel. 09 225 80 30
www.adv-mvk.be

Soort in de kijker

Zwarte stern

(Chlidonias niger)

Classificatie: vogel – meeuwen
Statuut: uitgestorven in Vlaanderen

Lengte: 20 – 25 cm

Gewicht: 60 – 75 g

Zomerkleed: geheel glanzend zwart van kop tot anaalstreek met donkergrijze rug, grijze staart, witte onderstaartdekveren, zwarte snavel en roodachtige poten.

Winterkleed: egaal grijs met kenmerkende donkere vlek op zijborst en opvallend scherp begrensde witte schouderplek.

Verenkleed vrouwtje: grijzere keel en onderdelen, vleugels onderaan lichter.

Verenkleed juveniel: bruiner bovenkleed, gevlekte bovendelen en effen handpennen.

Geluid: schel gekrijs

Doortrekker: komt aan rond 1 mei en blijft tot half augustus

Verspreidingsgebied: Europa, Azië, Afrika, Noord-Amerika

Leefgebied: moerassen, meren en rivieren

Voeding: vis, insecten en kleine waterdieren

Levenswijze: solitair of in kolonies

Voortplanting: eenmaal ze een broedplaats vinden, maken ze baltsvluchten.

Nest: legt een 3-tal eieren op drijvend plantenmateriaal en in agrarische gebieden met brede sloten en modderbanken.

Ontwikkeling: beide ouders broeden, eieren komen na 14-16 dagen uit, kuikens verlaten nest na 2 weken.

Volwassen leeftijd: 2 jaar

Beheer: bescherming van broedgebieden, habitatbehoud.

Zwartkopmeeuw

(Larus melanocephalus)

Classificatie: vogel – meeuwen
Statuut: momenteel niet in gevaar (regionaal), kwetsbaar (IUCN)

Lengte: 53 cm

Gewicht: 0,5 – 1 kg

Verenkleed zomer: bijna volledig witte meeuw met witte vleugelpunten, grote zwarte kopkap en witte oogring, bloedrode snavel en poten.

Verenkleed winter: zwarte veeg door het oog.

Verenkleed juveniel: zwarte veeg door het oog en tekening op vleugels en staart, zwarte poten en snavel.

Geluid: nasale jiauw

Standvogel/doortrekker: zeldzame broedvogel, doortrekker

Verspreidingsgebied: Atlantische kusten van Europa

Leefgebied: kust tot inlandse landbouwgronden

Voeding: vissen, krabben, kleine zoogdieren, insecten tot menselijk afval en wormen in landbouwgebied

Levenswijze: broedt in kolonies langs kust en daken van steden.

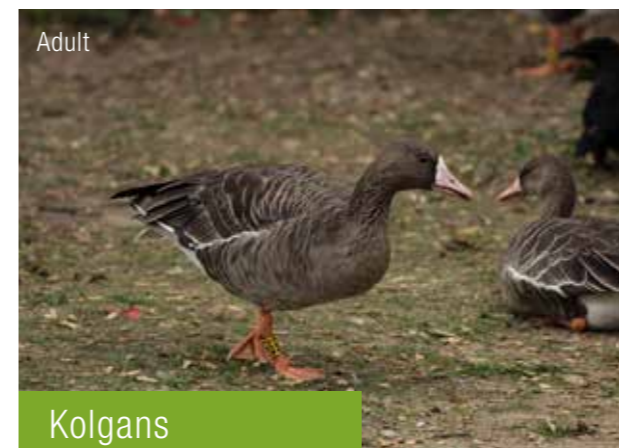
Voortplanting: eens ze een kolonie vinden, start ze met baltsen op zoek naar een partner. Ze bouwen samen een nest.

Nest: in kuil met gras bekleed.

Ontwikkeling: na 3 weken komen de kuikens uit, beide ouders brengen vis en zeedieren aan tot ze na 40-45 dagen vliegvlug zijn.

Volwassen leeftijd: 4-5 jaar

Beheer: voorzien van zandige, schaars begroeide terreinen aan de kust, vrijwaren van verstoring.

Kolgan

(Anser albifrons)

Classificatie: grijze ganzen
Statuut: niet van toepassing (niet inheemse broedvogel)

Lengte: 60 – 50 cm

Gewicht: 1,5 – 3 kg

Verenkleed: witte vlek van snavel tot voorhoofd en zwarte dwarsbanden op buik, roze snavel en oranje-rode poten, bruin bovenkleed met smalle lichte randen (minder stijl voorhoofd, langere snavel en geen gele oogring in tegenstelling tot de kleinere dwerggans).

Verenkleed juveniel: lichter gekleurd, zonder witte vlek en zwarte banden.

Geluid: babbelende kauw-lieauw en lieoo-lieck

Doortrekker: deels standvogel

Verspreidingsgebied: Noordelijke gebieden, Europa, Azië, Noord-Amerika.

Leefgebied: moerassen, wetlands, graslanden.

Voeding: grassen, waterplanten en zaden.

Levenswijze: in grote groepen, trekt in formatie.

Voortplanting: broedt in kolonies in Arctische gebieden.

Nest: op de grond met 4-6 eieren.

Ontwikkeling: eieren komen uit na 22-28 dagen en blijven ze nog een tijd afhankelijk van de ouders.

Volwassen leeftijd: 2 jaar

Beheer: bescherming van broedgebieden, habitatbehoud.

Invasieve exoot

Reuzenbalsemien

(Impatiens glandulifera)

Status ISEIA: zorgwekkende invasieve exoot voor EU
Oorsprong: Azië

Beschrijving: snelgroeiende eenjarige plant tot 2m hoog. Holle sappige stengels met donkergroene lancetvormige balderen die tegenover mekaar staan. Grote trompetvormige bloemen in wit, roze tot paars die in dichte trossen groeien. Ze groeit aan rivieroeveren, in beken en vochtige bossen.

Ecologische impact: verdringt andere planten door snelle groei.

Hoe bestrijden: handmatig verwijderen inclusief wortel voor zaadproductie. Mechanisch door maaien en verwijderen tot uitputting van de zaden.

Kleine landschapselementen onder de loep

Bron: Ward Van der Meulen, dienstbetoonaconsulent, Boerenbond.

”

Vaak werden ze in het verleden aangelegd voor hun landbouwkundige functie, maar de laatste jaren staan ze onder druk.

Poelen, sloten, knotbomen, houtkanten, bomenrijen, hoogstamboomgaarden, heggen, holle wegen ... zijn niet weg te denken uit ons landschap. Dit zijn allemaal voorbeelden van kleine landschapselementen (KLE). Vaak werden ze in het verleden aangelegd voor hun landbouwkundige functie, maar de laatste jaren staan ze onder druk door alternatieven die vaak minder onderhoud vragen. Door hun ecologische waarde worden ze streng beschermd door de wetgever.

Onderhoud van KLE

In bijlage 1 van de omzendbrief LNW/98/01 is vastgelegd wat valt onder het normale onderhoud van KLE. Hierin staat onder meer om de hoeveel tijd, op welk moment en hoeveel bepaalde KLE mogen worden gesnoeid of afgezet. Zolang de richtlijnen van deze omzendbrief nauwgezet worden gevolgd, mag normaal onderhoud gebeuren, ongeacht welk type KLE en het gebied waarin het gelegen is. Voor het onderhoud van KLE zoals het knotten van bomen of jaarlijks snoeien van hagen kan je een beheersovereenkomst afsluiten met de VLM. Bovendien voorzien veel gemeentes een subsidie voor de eigenaars of grondgebruikers die KLE onderhouden. Voor meer info hierover kan je contact opnemen met jouw gemeente.

Wijzigen van KLE

Het wijzigen van KLE is elke handeling die niet valt onder het normale onderhoud. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het verwijderen, rooien, afbranden, vernietigen, verbreden, rechttrekken, dempen, beschadigen ... Volgende KLE en vegetaties mogen in geen enkel geval gewijzigd worden, onafhankelijk van de bestemming van het gebied waarin ze gelegen zijn. Het gaat dan om holle wegen, graften, bronnen, moerassen, duinvegetaties, vennen en heiden.

Daarbovenop is er een verbod op het wijzigen van alle KLE in gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). In andere gebieden, inclusief (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied, geldt voor het wijzigen van KLE of vegetaties steeds een vergunningsplicht. Deze omgevingsvergunning kan online aangevraagd worden via het Omgevingsloket.

Op deze vergunningsplicht is in twee gevallen een uitzondering toegestaan. Ten eerste geldt deze plicht niet indien de werken kaderen in een goedgekeurd beheersplan. Ten tweede geldt de vergunningsplicht niet op huiskavels van een vergunde woning of bedrijfsgebouw, indien de KLE gelegen is binnen een straal van 100 meter rond het gebouw (50 meter indien het bedrijf in een groene bestemming gelegen is).

Bij twijfel kan de kruistabel natuurwetgeving gebruikt worden om te kijken of een wijziging aan een KLE enerzijds verboden of anderzijds vergunningsplichtig is.

Conclusie

De wetgeving die kleine landschapselementen beschermt, is complex en goed gereguleerd en bovendien zijn de boetes op overtredingen van natuurwetgeving zeker niet mals. Laat je dus zeker goed informeren voor je KLE wijzigt om nadien problemen en boetes te vermijden. Informatie over dit onderwerp kan verkregen worden bij jouw gemeente of bij je dienstbetoonaconsulent van Boerenbond. Wij staan klaar om jou te helpen opnieuw de bomen door het bos te zien.

” **De wetgeving die kleine landschapselementen beschermt, is complex en goed gereguleerd en bovendien zijn de boetes op overtredingen van natuurwetgeving zeker niet mals.**

Duisternisbehoeftekaart

In opdracht van de vijf Vlaamse provincies is een studie gestart om lichtvervuiling te onderzoeken. Dit resulteerde in een nieuw beleidsdocument: de duisternisbehoeftekaart. Deze kaart markeert locaties waar extra zorgvuldigheid vereist is bij het gebruik van verlichting en behoud van duisternis.

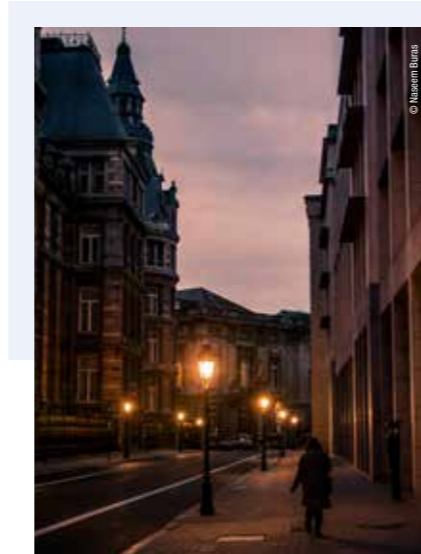
Door verlichting efficiënter in te zetten en betere, afgeschermdede infrastructuur te gebruiken, kunnen we veel problemen aanpakken. Dat is niet alleen gunstig voor onze financiën, maar ook voor ons allemaal én het nachtelijke ecosysteem.

Bekijk hier de duisternisbehoeftekaart

<https://www.natuurenbos.vlaanderen.be/dieren-en-planten/soortenbescherming/duisternisbehoeftekaart>

Bron: Agentschap voor Natuur en Bos

Landbouw op verzilte gronden: Europees congres in Brussel

Naast droogte, hitte en overstromingen, is ook verzilting - de toename van het zoutgehalte van bodem of water - een belangrijke klimaatuitdaging. Aangepaste teelten, uitgekiende bodemzorg en waterbeheer zijn dé sleutels om zelfs op verzilte gronden voedsel te kunnen blijven produceren. Het Europees project SALAD presenteert tijdens een congres op 16 april o.a. de resultaten van proeven in Nederland (aardappel), Egypte (tomaat), Italië (Nieuw-Zeelandse spinazie). ILVO onderzocht de reactie van quinoa op zoute omstandigheden in het labo en in potproeven. Het SALAD-congres richt zich tot landbouworganisaties, onderzoekers en beleidsmakers.

Meer info en inschrijven

<https://ilvo.vlaanderen.be/nl/agenda/salad-sustain-conference-saline-agriculture-state-of-the-art-and-the-prospects-of-impact-investment>

Bron: ILVO

VAN DE PUT & CO

BANQUIERS PRIVÉS | PRIVAATBANKIERS

Waarheen deze lente?

Jouw event hier? redactie@landelijk.vlaanderen

Landelijk Vlaanderen wandeling in het kasteeldomein van Perk

zondag 21 april 2024, Perk, Kampenhout

Ga mee op verkenningstocht door het betoverende kasteeldomein van Perk, gelegen te midden van het prachtige landschap in noordelijk Brabant. Dit exclusieve bezoek onder leiding van eigenaar, graaf Paul de Lannoy, biedt u een zeldzame kans om een kijkje te nemen achter het bijzondere beheer van deze levendige getuigenis van historie en erfgoed.

Met zijn eeuwenoude geschiedenis en architecturale pracht, gelegen in Natura 2000 belichaamt het domein een geïntegreerd model van natuurbeheer waarin economische en sociale elementen hand in hand gaan met het behoud van cultureel erfgoed. Onder leiding van graaf de Lannoy heeft het landgoed een harmonieus samenspel bereikt tussen cultuur, natuurlijke diversiteit en menselijke betrokkenheid.

Dit event is gratis en uitsluitend voor leden van Landelijk Vlaanderen.

Gaat u mee op stap? Schrijf u dan in via info@landelijk.vlaanderen met als onderwerp "wandeling Perk" en vermelding van uw naam of lidnummer + het aantal personen.

Tuindagen Heihuyzen

24-26 mei 2024 & 30 augustus – 1 september 2024

Kasteel Heihuyzen in Malle

<https://www.tuindagen-heihuyzen.be>

Kortingscode: lvheivj24 (geldig op online standaard ticket)

Gamefair Vlaanderen

24-26 mei 2024

Kasteel van Duras in Sint-Truiden

<https://gamefairvlaanderen.be>

Hex Garden Festival

30 mei – 2 juni

& 7-8 september 2024

www.hex.be

Paradise City Festival

28-30 juni 2024

Kasteel van Perk in Perk

<https://paradisecity.be>

Natuur en erfgoed gaan hand in hand

Samen werken we aan de toekomst van uw domein!

Landmax
Part of United Experts

Laat een geïntegreerd beheersplan opstellen met oog op een duurzame toekomst.

Ontdek er alles over via:

www.landmax.be/beheerplanning

i.s.m.

ERF
GOED
EN
VISIE

Contacteer ons via
info@landmax.be of bel 014 26 25 00